

Succulenta

ISSN 0039-4467

1 FEBRUARI 1998 - NUMMER 1

JAARGANG **77**

MAG HET IETSJE MÉÉR ZIJN?

Dit is een vraag, die ook vandaag nog, herhaaldelijk over de toonbank gaat. Deze vraag wordt gesteld om ervoor te zorgen, dat de consument het volle pond krijgt. Alles kan nu eenmaal niet tot op de gram nauwkeurig worden afgewogen.

Natuurlijk bent U goed met Uw planten bezig, U onderhoudt contacten hierover en naar vermogen werkt U aan eigen kennis en aan die van anderen. U profiteert van het lidmaatschap van onze vereniging. Maar ook hier geldt de vraag: mag het een ietsje meer zijn? Iets meer voor elkaar. Onze leden zijn nu eenmaal niet even ver in het 'kennen' van hun hobby. Het is een bewijs van wellevendheid, de ander ook ruimte te gunnen. Tenslotte hoopt ook U ooit wat verder te komen. Waarvoor zou je anders lid zijn.

Van ons worden in toenemende mate inspanningen gevraagd om de algemene interesse in onze hobby levend te houden en te zorgen voor een blijvend aantrekkelijke vrijetijdsbesteding. Wij moeten daarom meewerken aan de instandhouding van de basis van onze hobby, de groeigebieden van onze planten. Dit voor onszelf en voor hen, die na ons komen. Hiertoe moeten wij onze stem laten horen en denklijk ook de kennis over deze gebieden helpen bevorderen. Ook voor het milieu mag het iets meer zijn!

Toch worden binnen onze vereniging ook stemmen gehoord in de trant van: "Mag het misschien ook een ietsje minder". Er zijn binnen enkele van onze afdelingen lieden, die (veel) minder voor onze hobby over hebben en niet de solidariteit op kunnen brengen om anderen die ruimte wel te gunnen. Dit ondanks dat ons lidmaatschap jaarlijks minder kost dan de prijs van een enkele zitplaats in het stadion. In het stadion moet je bovendien maar afwachten of de duurbetaalde acteurs er een goede voorstelling van willen maken. Hoe anders loopt het bij Succulenta, waar hardwerkende amateurs niet kunnen terugvallen op een riante beloning en dus alleen aangewezen zijn op appreciatie van hun werk. Zonder te stellen, dat zij daar elke minuut in slagen, verschaffen zij ons jaarlijks een genoeg, dat zeker een royale veelvoud van twee maal drie kwartier duurt. Een beetje interesse en daarom maar een beetje contributie? Het is te gek voor woorden. Wat moeten we dan met leden, die buitengewoon veel interesse hebben? Onbetaalde bestuurs-, redactie- en instellingsleden betalen ook contributie en doen daarnaast nog zoveel meer. Dat doen zij niet voor egoïsten, die alleen aan zichzelf denken!

Het is niet aanvaardbaar dat deze lieden geen evenredige (geldelijke) inspanning willen leveren tot het behoud van- en de uitbouw van onze hobby. Dit fenomeen hoort in onze vereniging niet thuis. Wij hebben hiertoe een sterk kader nodig, dat zorgt dat de vereniging ook op dit punt gezond is en blijft. Job-roulatie zou hierbij kunnen helpen!

Er wordt wel eens gezegd, dat er leden zijn, die de contributie niet op kunnen brengen. Als dat zo is dan kunnen wij toch wel iets beters bedenken, dan hun het 'brevet van onvermogen' op te spelden in de vorm van een beperkt lidmaatschap.

De kwaliteit- en niet de kwantiteit moet voorop staan. Zo nodig dus eerder een extra (financiële) inspanning voor de verhoging van de kwaliteit dan contributieverlaging ten behoeve van minder geïnteresseerde lieden.

Voor veranderingen in (de kwaliteit) van het lidmaatschap is een statutenwijziging nodig. U moet hier te zijner tijd Uw oordeel over uitspreken. Bedenk goed, waar U mee bezig bent! Mag het een ietsje meer zijn?

MIJN ERVARING MET....

Kees Goorden

Eerst even iets over de kas waar ik mijn cactussen in heb onder gebracht, ik heb een enkelglas kas met de afmetingen van 9 bij 3,25 meter. De nokhoogte van de kas bedraagt 2,75 m.

De gehele kas is geïsoleerd met dubbelwandig plastic aan de binnenzijde, aan weerszijden van de kas is een tablet aangebracht van 1,10 m breed. Dit tablet wordt in de winter aan een zijde over 3 meter afgeschermd d.m.v. dubbelwandig plastic zodat een ruimte ontstaat van 3 meter bij 1,1 meter en 1 meter, deze ruimte wordt extra bijverwarmd tot ongeveer 12°C.

Er is ook een ventilator aangebracht om, als de temperatuur te hoog oploopt, lucht te blazen om te koelen.

In deze ruimte staan melocactussen, discocactussen, uebelmannia's en andere warmteminnende planten.

De eerste jaren dat ik deze ruimte had, werd ik geconfronteerd met het probleem dat de aarde in de potten in winter en voorjaar flink nat was, waardoor er veel planten wegvielen. Mijn eerste gedachte was dat ik de grond van de planten niet goed droog liet worden in het najaar.

Na nog een paar jaar sukkelen, en deze keren wist ik zeker dat de potkluit goed droog was in het najaar, kreeg ik een heldere ingeving: "condensatie".

Wat is condensatie en hoe ontstaat het?

De lucht bevat een hoeveelheid waterdamp. Deze hoeveelheid kan beneden een bepaald maximum sterk variëren, het maximum hangt af van de temperatuur. Zo is voor een kubiekemeter lucht bij een temperatuur van 30°C, de maximum hoeveelheid waterdamp die aanwezig kan zijn 30,4 gram, bij 20°C 17,3°C gram, bij

10°C 9,4 gram. U kunt hieraan zien dat hoe lager de temperatuur is hoe kleiner de maximale hoeveelheid vocht is. Normaal is er in de lucht minder waterdamp aanwezig dan het maximumgetal, deelt men nu het getal van de aanwezige hoeveelheid door het maximumgetal dan heeft men de relatieve luchtvochtigheid, die uitgedrukt wordt in procenten.

Bij een temperatuur van 30°C (maximumgetal 30,4 gram) bevat de lucht 15,2 gram waterdamp, de relatieve luchtvochtigheid is dan $15,2 : 30,4 = 50\%$, dit kan men meten met een hygrometer. Wanneer de maximum hoeveelheid waterdamp is bereikt zal de relatieve luchtvochtigheid 100% bedragen. Als nu vochtige lucht afkoelt, blijft de aanwezige waterdamp aanvankelijk behouden, met als resultaat dat de relatieve luchtvochtigheid zal stijgen, immers we hebben eerder gezien dat hoe lager de temperatuur hoe kleiner de maximale hoeveelheid waterdamp. Is de afkoeling groot, dan zal de lucht verzadigd raken, d.w.z. er wordt een relatieve luchtvochtigheid van 100% bereikt. Koelt de lucht nu nog verder af, dan zet de waterdamp zich om in water en wel zodanig dat er steeds een luchtvochtigheid van 100% blijft.

Deze overgang van waterdamp in water is condensatie, dit verschijnsel is ook waar te nemen op ruiten, deze slaan aan als het buiten flink koud is, de temperatuur tegen de ruiten aan de binnenkant is dan ook veel lager dan de ruimte-temperatuur waardoor tegen de ruiten condens ontstaat.

Wat gebeurde er nu bij mij, mijn verwarming stond ingesteld op 12°C en de ventilator op 25°C. Iedere keer als de temperatuur opliep naar 25°C en hoger en

weer afkoelde ving ik als het ware een hoeveelheid water en deze kwam uiteindelijk terecht in de grond van de planten, wat mijn probleem veroorzaakte.

Wat was de oplossing voor mijn pro-

bleem, de ventilator laten koelen op 15°C waardoor de minimum en maximum temperatuur minimaal verschillen en “condensatie” niet meer optrad.

Dubbelberg 82, 4708 DK Roosendaal.

DE GESCHIEDENIS VAN ASTROPHYTUM ASTERIAS

Wim Alsemgeest

Astrophytum asterias (Zucc.) Lem.

is een van de meest tot de verbeelding van vele mensen sprekende cactus. Vooral omdat de plant op een zee-egel lijkt.

Ik maakte op vijftienjarige leeftijd voor het eerst kennis met deze plant bij onze ome Janus in Delft.

De plant was duidelijk een geïmporteerd exemplaar, ik heb namelijk later nooit meer zo'n extreem platte plant gezien. In cultuur worden de planten al spoedig wat hoger terwijl je op oude foto's van importplanten altijd van die platte schijven ziet staan.

De plant is in 1843 bij toeval ontdekt door Baron Wilhelm von Karwinsky. Deze heer was toen al drie jaar voor de Russische regering in Mexico onderweg op zoek naar nieuwe planten. In die tijd was men vooral geïnteresseerd in de medische eigenschappen van planten. Het waren veelal artsen die zich tevens met planten bezig hielden. Karwinsky was al eerder in Mexico geweest, toen nog in opdracht van de Beierse regering. Dat was van 1826 tot 1832. Vele nieuwe vondsten zijn toen in de botanische tuin van München terechtgekomen.

Opnieuw ontdekte hij vele nieuwe soorten. In die tijd was het natuurlijk het grootste probleem om planten levend naar Europa te krijgen. Naast de enorme inspanning die gedaan moest worden om door de natuurgebieden te trekken, volgden de maandenlange zeereizen die de planten geen goed deden.

In de jaren ervoor had Karwinsky echter al bewezen grote inspanningen niet te schuwen. Een groot probleem was (soms zelf nu ook nog) om vanaf de kust waar een tropisch klimaat heerst, het droge binnenland in te geraken.

De schepen kwamen aan in Tampico. Op de terugreis, komende vanaf Monterey, maakte Karwinsky een stop in Ciudad Victoria. Hier kreeg hij gezelschap van een priester met zijn bediende. De koets met uitspanning was hiermee afgeladen en de zware reis begon. Na enkele uren onderweg in het gebied van de Tierra caliente in de staat Tamaulipas en een korte tropische regenbui getrotseerd hebbend, stak er plotseling een frisse, verkoeling brengende wind op, die echter zijn Texaanse hoed van zijn hoofd blies. De 63 jarige Karwinsky liet de koets

De echte *A. asterias*.
Foto's van de schrijver.

stoppen en ging achter zijn hoed aan. De hoed, die in Mexico onontbeerlijk is, was een eind het gebied in gewaad en kwam uiteindelijk vast te zitten in een mesquite struik. Weer in het gelukkige bezit van zijn hoed keek hij als plantenliefhebber natuurlijk rond of er nog interessante planten groeiden. De hoed en de wind hadden hem geleid naar de standplaats van *A. asterias*. Het moet voor de man een ongelofelijke belevenis zijn geweest om een plant te vinden in de vorm van een zee-egel die een cactus bleek te zijn, maar dan ook nog zonder dorens! Waarschijnlijk door dit onverwachte toeval en vanwege zijn reisgenoten die totaal geen interesse hadden in deze nieuwe ontdekking heeft Karwinsky de juiste standplaats niet genoteerd. Hij nam slechts enkele planten mee. Eén exemplaar stuurde hij naar de botanische tuin van München. Helaas bleef de plant slechts één jaar in leven, maar heeft nog wel gebloeid zonder zaden voort te brengen.

Slechts de beschrijving in het jaar 1845 door Zuccarini in 'Der Abhandlung der Bayrischen Akademie der Wissenschaften' en een dood exemplaar gepre-

pareerd op spiritus bewees zijn bestaan. Prof. Charles Lemaire bracht deze *Echinocactus* in het nieuwe geslacht *Astrophytum* onder. Van nog een ander exemplaar dat Karwinsky naar St. Petersburg heeft gestuurd is niets gepubliceerd. Wel wordt de plant vermeld in de Salm-Dyk Verzeichnis uit 1849. Waarschijnlijk heeft Karwinsky ook nog een exemplaar gezonden naar de Firma Haage in Erfurt waar Salm-Dyk veel planten mee uitwisselde. Tot slot maakte T. Rümpler in 1886 melding van *A. asterias* bij Haage. In de 50 jaar die volgen zijn alle planten verloren gegaan. In 1899 heeft Ferdinand Haage bij zijn bezoek aan de botanische tuin van St. Petersburg nog geprobeerd de plant te achterhalen, maar zonder gevolg. In de 75 jaar na de eerste ontdekking is er dus niet veel van deze soort terechtgekomen. Er ontstond dan ook een grote onduidelijkheid wat nu *A. asterias* was. Prof. Schumann uit Berlijn ging er van uit dat *A. asterias* een ronde vorm was van *A. myriostigma*.

Pas in 1922 liet Ing. Castaneda uit Ciudad Victoria in Tamaulipas in opdracht van de botanische tuin van Mexico-stad verschillende van de op zijn

A. asterias 'Super Kabuto'

A. asterias 'Super Kabuto', Extreem witte vorm.

landgoed voorkomende cactussen verzamelen, waaronder ook *A. asterias*. Alleen niemand had in de gaten, dat bij die partij planten ook de inmiddels beroemde *A. asterias* was verzameld.

Pas toen A.V. Fric in 1923 de botanische tuin van Mexico-stad bezocht, herkende hij *A. asterias* ondanks dat hij nooit een levend exemplaar gezien had.

Fric zocht contact met Castaneda om op zijn landgoed planten te mogen verzamelen, waardoor *A. asterias* pas in 1923 opnieuw is ontdekt.

Fric verzamelde in opdracht van de nog steeds bestaande firma Haage in Erfurt. Hij verzamelde 2000 exemplaren die weliswaar de zeereis overleefden, het wintertransport van Hamburg naar Praag overleefden echter slechts 500 stuks.

Na Fric heeft de toen bekende 'cactus-

jager' F. Reichenbach ook gezorgd voor massale invoer. Reichenbach was ingenieur bij de spoorwegen van Mexico. Hij zond de planten naar Nikolai in Blasewitz bij Dresden die de planten op de jaarvergadering van de cactusvereniging op 12 november 1893 liet zien.

Men was er echter toen nog niet van overtuigd of dit de echte *A. asterias* was, dezelfde plant dus van de allereerste ontdekking of dat het een rondere vorm was van *A. myriostigma*. Twee jaar na die jaarvergadering kwamen de heren onder leiding van Karl Schumann tot de overtuiging dat het inderdaad om de echte *A. asterias* moest gaan.

N.L. Britton en J.N. Rose vermeldden in 1919 dat cactusverzamelaar Solis in het gebied van de Rio Grande *A. asterias* heeft gevonden. Twee jaar later is F.

A. myriostigma cv 'Onzuka' uit de verzameling Leo v.d. Hoeven.

Contreras daar gaan verzamelen en vervolgens werden de standplaatsen in 1935 door plantenhandelaren nagenoeg leeggeplunderd. In die tijd brachten deze planten een half modaal maandsalaris op, vandaar!

In Nederland werd *A. asterias* voor het eerst gezien op een tentoonstelling bij het 25 jarig jubileum van Succulenta.

Haage heeft veel planten verkocht, maar Fric heeft veel zelf gehouden om er mee door te kweken, waarna de beroemde Praag-hybriden zijn ontstaan. Beroemd is het boek van Sadovsky en Schützs uit 1979 met zijn wetlooptkruizingen.

In Nederland had de heer Bommeljé in de jaren rond 1960 een grote *Astrophytum*-verzameling. Met een petroleumkacheltje hield hij 's winters de verzameling vorst-

Zopilins 'Onzuka', cultivar.

vrij. Zover ik nog weet had hij al zijn *Astrophytums* geënt. Bij hem in de verzameling heb ik mij verbaasd over een maar liefs halve meter hoge *A. asterias*. Geënt krimpen de planten van onderen niet meer in, zodat er dus zéér hoge planten kunnen ontstaan. Ik kweek mijn *A. asterias* wortelecht puur mineraal, waardoor zij in de winter weer zo prachtig mooi inkrimpen. Inmiddels zijn uit die beroemde Praag-hybriden werkelijk de fraaiste vormen ontstaan. Ook in Japan is men zéér fanatiek gaan doorkweken en inmiddels heeft men uiterst kostbare cultuurvormen gekweekt, die net als voorheen weer een half modaal maandsalaris kosten. Gelukkig is het echter ook mogelijk via zaden aan de mooiste vormen te komen.

Waarschijnlijk is ook in Japan de inmiddels vrij bekende cultivar 'Super Kabuto'

Wim Alsemgeest is 49 jaar en werkt bij de ANWB, de grootste vereniging van Nederland. Hij is getrouwd en heeft een zoon van 14 jaar. Sinds zijn "14e jaar" is de succulentenhobby zijn grootste passie. Zijn interesse gaat vooral uit naar de cactussen en dan speciaal de thelocactussen. Hij participeert in de publicatie over dit geslacht in dit tijdschrift. Daarnaast verzamelt en kweekt hij alles wat bijzonder, zeldzaam of in de mode is, zoals opdit moment kleinblijvende agave-soorten. Met de nadruk op "klein" want helaas, zijn broeikasje heeft zo zijn beperkingen. Als echte verenigingsman maakte hij deel uit van het bestuur van de afdeling Utrecht en vervulde een maximum termijn in het hoofdbestuur. Momenteel is hij beheerder van de instelling 'Boekenbeurs'. Ook is hij samen met zijn gezin al diverse malen op de standplaatsen geweest bij "zijn" cactussen. Overige hobby's zijn windsurfen, skiën, fietsen, uitgaan en wandelen. Over zijn omzwervingen en praktische ervaringen houdt hij regelmatig voordrachten in Nederland en België.

ontstaan. Een jaar of vijf geleden kwam een grote hoeveelheid van deze planten geënt op een *Hylocereus* (het groene driehoekje) via de wel bekende Handelskwekerij Edelman Nederland binnen. Op dat moment was ik juist bij Edelman op zoek naar een leuk geschenk voor alle leden van de afdeling Utrecht in verband met een jubileum. Omdat de ervaringen in het verleden met geënte planten op *Hylocereus* niet zo gunstig waren, besloot ik zelf één plant over te enten op een *trichocereus* en één plant op eigen wortel te krijgen. Dit is 2 jaar goed gegaan, waarna de planten het opgaven. Ik heb begrepen dat slechts een enkel lid van onze afdeling nog een plant bezit uit die tijd. Gelukkig had ik wel kans gezien zaden te oogsten. Uit die oogst kwamen het meest weer 'gewone' *asterias*-planten. Drie exemplaren kregen van mij echter het predikaat 'Super Kabuto'. Ik kweek deze op eigen wortel puur mineraal.

Totaal nieuwe, werkelijk wonder-schone cultivars (hoewel anderen ze soms afschuwelijk vinden) zag ik bij De Herdt en Leo van der Hoeven. Ook bij Robert Mayer zag ik onlangs in een grote partij 'Super Kabuto's' een enkele zeer bijzondere vorm. In de boekjes van de Japanner Sato heb ik geprobeerd deze bijzondere vorm te determineren, waarbij ik tot de slotsom kwam dat dit niet een vorm is van *A. asterias* maar van *A. myriostigma* en wel de cultivar 'Onzuka'.

Het is inmiddels duidelijk dat vele nieuwe schitterende cultivars in omloop komen. Onlangs mocht ik even, de vier door de Japanner

Tony Sato geschreven handboeken lenen. Ieder boek behandelt slechts één *Astrophytum*-soort. Hoewel de Japanse taal natuurlijk voor mij onleesbaar is, maken de foto's in combinatie met de Latijnse plantennamen veel duidelijk. Wat ik uit de boekjes begrijp is dat er uit de cultivar 'Super Kabuto's' nog fraaiere vormen zijn gekweekt. Ik nam mij voor om alle cultivars uit de boekjes van Sato te beschrijven. Bij de twintigste cultivarnaam, alleen al van *A. asterias*, kwam ik echter tot de conclusie dat er gewoon te veel cultivarnamen zijn beschreven en kan dus alleen nog maar verwijzen naar de boekjes van Sato.

Literatuur:

- Bommeljé C. (1938). *Astrophytum Succulenta* (20)6: 85-91.
Haage, W. Sadovsky (1953). *O. Kakteensterne*. Neumann Verlag
Hook, H. (1988). *Kakteen und andere Succulenten* (39)12: 294-298
Mayer, R. (1990). *Super Kabuto*, een fraaie cultivar. *Succulenta* (69) 7: 168
Sadovsky, O. (1938). *Astrophytum en bastaardvormen*. *Succulenta* (20) 6: 101-108.
Sadovsky, O. Schütz, B. (1979). *Die Gattung Astrophytum*. Flora-Verlag, Titisee-Neustadt.
Sato, T. *Handboek Asterias Family*, J.C.P. Color Handbook Series No.2. Japan cactus planning co.press

Stadhouderslaan 3 3417 TT Montfoort.

RHIPSALIS

Frank Süplie

Planten uit dit geslacht worden helaas in Nederland te weinig gekweekt door liefhebbers. Hierdoor is er slechts een beperkt aantal soorten goed bekend. Omdat deze andere soorten zelden worden behandeld, heb ik dit artikel geschreven.

Bijna 20 jaar geleden ben ik met deze planten begonnen. Het opmerkelijke cactusvirus deed bij mij zijn intrede en vanaf het begin heb ik me eigenlijk beziggehouden met deze planten.

Geschiedenis & taxonomie

Beide begrippen zijn heden ten dage binnen de epifytische cactussen niet meer weg te denken. We gaan eerst naar de 'roots' van het geslacht. Het geslacht *Rhipsalis* werd in 1788 door Gaertner opgesteld. De naam is afgeleid van het Griekse woord 'rhips' dat vlechtwerk betekent, duidend op de vaak warrige groei van de eerst bekende soort. Nadat Haworth enkele soorten aan dit geslacht had toegevoegd, bleef het vrij stil totdat Weber rond de eeuwwisseling weer een

aantal nieuwe soorten beschreef. Ook het bekende duo Britton en Rose hebben een aantal soorten beschreven. De indeling van het geslacht bleef min of meer gelijk en ook Borg volgde in hoofdlijnen de visie van Britton en Rose. Na de Tweede Wereldoorlog veranderde er nogal wat. Er werden een aantal nieuwe soorten ontdekt die absoluut niet pasten binnen het destijds bekende plaatje van een rhipsalis-plant. Voor hen werd o.a. het geslacht *Acanthorhipsalis* opgesteld. Ook Backeberg had een andere visie op het geslacht. Voor hem waren alle soorten met een ingezonken ovarium geen rhipsalis-soorten maar *Lepismiums*. Een standpunt dat door de liefhebber wel en door de 'wetenschappers' niet wordt gevolgd. Een andere vraag hierbij is natuurlijk wanneer je een 'wetenschapper' bent. Ik kan u geen antwoord op deze vraag geven, omdat ik dit niet meetbaar vind. De cactuskenner bij uitstek, Friedrich Ritter, heeft ook veel goed werk verricht op het gebied van *Rhipsalis* en een aantal nieuwe soorten ontdekt. Van enkele soorten zijn de beschrijvingen terug te vinden in zijn 4-delig werk over Zuid-Amerika. Nu komen we langzamerhand in de jaren 70 en 80 van deze eeuw terecht. Taxonomisch is het niet meer zo duidelijk. Er ontstaan twee groepen taxonomen. De eerste is de groep rond Myron Kimnach. Hij heeft een duidelijke visie en kan dit ook overbrengen op anderen. Planten hebben een duidelijke beschrijving en zijn aan de hand van de determinatie-sleutel ook te herkennen. Dan is er de tweede groep rond Barthlott (1990), later Barthlott & Taylor. Bij de eerste pogingen van Barthlott zijn helaas een aantal fouten gemaakt, die nu nog doorwerken. Een aantal reeds eerder

beschreven soorten zijn 'herontdekt' en beschreven met een nieuwe naam. Met name in de *Rhipsalis micrantha* groep heeft dit geleid tot onzekerheden en verwarringen. Daarnaast is er, bij mijn weten, tot op heden geen verklaring gegeven voor het samenvoegen van een aantal soorten en zelfs van een aantal geslachten. Ook het IOS heeft bij Barthlott aangedrongen op een duidelijke verklaring van zijn zienswijze. In 1995 verschijnt dan in Bradleya het werk van Barthlott & Taylor over de geslachten *Rhipsalis* en *Lepismium*. Hierin vinden we een compleet nieuw geslacht *Lepismium* met zulke algemene kenmerken dat iedere *rhipsalis*-soort hierin zou passen. De gegeven sleutel van het geslacht *Rhipsalis* is zo algemeen dat men er geen enkele soort meer mee kan determineren. Een aantal soorten van o.m. Friedrich Ritter vinden we in het overzicht niet meer terug. Beide systemen hebben tekortkomingen zoals alle door mensen gemaakte systematische indelingen. Daarom neem ik de gulden middenweg, waarbij de indeling volgens Kimnach in ieder geval helderder is voor de liefhebber.

Cultuur & verzorging

De meeste *rhipsalis*soorten zijn gemakkelijk in cultuur. Bij de moeilijke soorten wordt aangegeven hoe de cultuur van deze soort anders is dan de gebruikelijke methode. Een goede cultuur is afhankelijk van een groot aantal factoren. Ik zal proberen ze hier kort te behandelen. De meeste *rhipsalis*soorten bloeien in de periode september tot maart. Hierdoor zijn in de winter hogere temperaturen vereist dan bij de rest van de cactussen. De gemiddelde temperatuur is 15-18 °C. De watergift mag tijdens het gehele jaar niet worden gestopt. Om ze in bloei te krijgen kunt u het beste een keer per 14 dagen water geven zodat de wortels niet te veel uitdrogen. De niet-epifytische soorten kunnen in de winter iets droger en iets

kouder gekweekt worden. In de zomerperiode zijn temperaturen tussen de 25-30 °C ideaal. Deze ideaal-temperaturen kunnen we proberen te bereiken met natuurlijke ventilatie door de ramen van de kas open te zetten. In de praktijk blijkt dit een onbevredigende oplossing, omdat de temperatuur te veel schommelt. Door deze temperatuursschommelingen kunnen vooral de soorten met heel dunne takken deze gaan afwerpen. Het liefste gebruik ik in de kas airconditioning. Deze houdt de temperatuur in de kas gelijkmatig. Een ander probleem is dat *Rhipsalissen* zomers vrij snel in de hete middagzon verbrandt en soms ook in de winter. Een kas zonder enige afscherming is niet geschikt voor deze planten. In de handel is schaduwdoek verkrijgbaar dat voldoende zonlicht tegenhoudt. De luchtvochtigheid moet altijd vrij hoog zijn in combinatie met voldoende luchtbeweging. Stilstaande lucht is funest voor *Rhipsalis*.

Vermeerdering

De vermeerdering van de meeste soorten is eenvoudig. Het gemakkelijkst gaat dit door stek. Deze stek mag in de regel niet kleiner zijn dan 10 cm zodat de stek later goed kan uitlopen. Na afsnijden laten we de stek een aantal dagen op een schaduwrijke plaats drogen waarna we hem in een voedselarm substraat oppotten. Na een week beginnen we voorzichtig met water geven. Meestal zijn de stekken na 14 dagen beworteld. Na een aantal weken kunnen we de stekken verpotten in een voedselrijk substraat en gewoon behandelen als de rest van de planten. Zaaïen is natuurlijk een andere manier van vermeerdering. Dit moet gebeuren zoals voor alle andere cactussoorten en wijkt eigenlijk hier niet van af. Helaas wordt echter van weinig soorten zaden aangeboden. De groei van de zaailingen is langzamer dan die van de stekken en voor snelle resultaten is zaaïen dus niet aan te raden.

Soorten

In dit artikel zullen een aantal soorten uit het geslacht *Rhipsalis* worden voorgesteld. De soorten uit het ondergeslacht *Hatiora* en hun hybriden worden in een volgend artikel behandeld.

***Rhipsalis baccifera* ssp. *fasciculata* (Wilden.) Süplie**

Reeds lange tijd is er de discussie of dit taxon nu een echte soort is of een (afwijkende) vorm van *R. baccifera* ssp. *horrida*. Na bestudering van plantmateriaal en veel literatuur ben ik in 1996 tot de conclusie gekomen dat we hier te maken hebben met een plant die de status van aparte subspecies verdient. De verspreiding van deze subspecies ligt in Brazilië, terwijl de nauw verwante *R. baccifera* ssp. *horrida*, alleen in Madagascar voorkomt. De takken van ssp. *fasciculata* hebben slechts weinig borstelharen per areool. De borstelharen zijn 3-4 mm lang en witachtig gekleurd. De takken zijn duidelijk cilindrisch van vorm met onduidelijke ribben. De wittige bloemen zijn tot 4 mm in doorsnede. De plant groeit epifytisch en verschilt hierin met nauw verwante soorten.

***Rhipsalis baccifera* ssp. *fort-dauphinensis* Süplie**

Een nieuwe subspecies die door mij werd beschreven in het Britse cactus-tijdschrift (1996). De plant heeft een struikachtige groeiwijze en wordt ca. 35cm hoog, uitlopend in een min of meer hangende groeiwijze. De takken variëren in lengte tussen 7 en 40 cm met een maximum doorsnede van 4 mm. De kleur van de epidermis is lichtgroen tot donkerrood, afhankelijk van de standplaats. De areolen hebben bij jonge takken enkele borstelharen die echter op latere leeftijd afvallen. De bloemen zijn klein en tot 8 mm in doorsnede en bestaan uit 7 bloemblaadjes, welke maximaal 3-4 mm lang zijn en 2mm breed. De bloemen verschijnen zowel aan het einde van de takken als

over de gehele lengte van de takken. De groene vruchten worden bij rijpheid vuilwit. Deze nieuwe sub-species werd in 1983 gevonden bij Fort Dauphin, Madagascar en werd mij ter hand gesteld in 1984. In 1988 heb ik naar een commerciële kwekerij in het Westland enkele stekken gestuurd. Nu zijn er duizenden planten van vermeerderd en worden de planten in diverse lnen aangeboden. Iedere beschrijver van nieuw materiaal zou dit moeten doen, zo worden in ieder geval de natuurlijke standplaatsen beschermd. Immers als de plant reeds voldoende in de handel is, is er geen noodzaak meer om materiaal in het wild te verzamelen.

***Rhipsalis boliviana* (Br.)Lauterb.**

Deze uit Bolivia afkomstige soort wordt gevonden in de provincie La Paz op een hoogte van ca.1800 m. Het is een soort met afgeplatte takdelen die een lengte tot 150 cm kunnen bereiken en een breedte van 2-3 cm. De randen van de takken zijn duidelijk gekerfd en wel op een afstand van 15-30 mm. De middennerf is duidelijk zichtbaar. De areolen zijn meestal voorzien van borstelharen maar er zijn ook planten waarbij ze geheel ontbreken. Indien er borstelharen aanwezig zijn dan zijn deze slechts enkele millimeters lang. Daarnaast is er in de areolen ook een weinig wol te vinden. We vinden meest een bloem per areool en deze kunnen zuiver witte, gele, oranje, roze of paarse buitenste bloemblaadjes hebben. Of dit verschillen zijn tussen de verschillende natuurlijke standplaatsen of dat hier de planten door elkaar groeien moet nog uitgezocht worden. Namen voor deze plant die in de synoniemenlijst thuishoren zijn: *Hatiora boliviana* Britton; *Lepismium bolivianum* Ewald en *Lepismium bolivianum* (Br.) Barthlott.

***Rhipsalis burchellii* Br.&R.**

Deze soort werd voor het eerst beschreven in 1923. De rijkelijk vertakte plant heeft een hangende groeiwijze. De hoofdtakken kunnen tot 60 cm lang worden en de zijtakken tot 10 cm. De doorsnede van de hoofdtakken is slechts 2-3 mm, van de zijtakken vaak maar 1-2 mm. De kleine klokvormige bloemen zijn witachtig gekleurd. Na bestuiving ontstaat er een zeer mooie bes. De soort heeft zijn verspreiding in Brazilië en wordt daar in diverse staten gevonden. De soort is gevoelig voor uitdroging en reageert direct met het afwerpen van de dunne takken.

***Rhipsalis cuneata* Br.&R.**

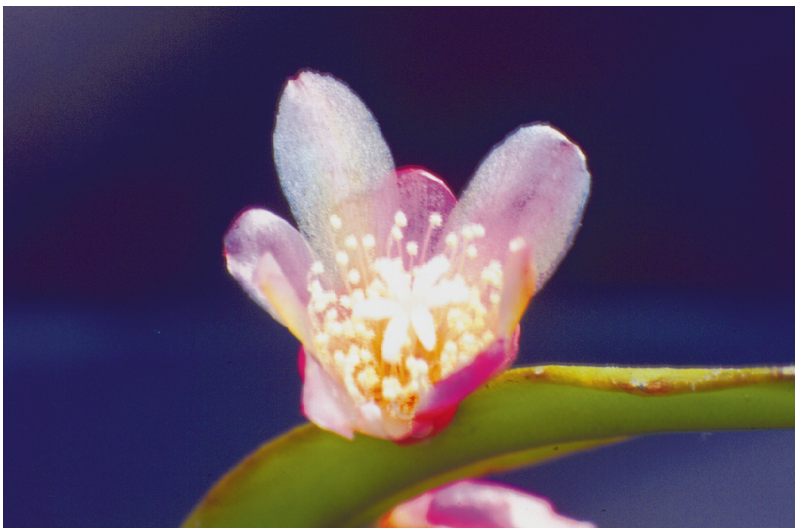
Dit is een zeldzame soort in de collecties. Recent is er materiaal van deze soort verzameld in Brazilië. In cultuur is deze plant absoluut niet gemakkelijk en mede door de dunne afgeplatte takken nogal gevoelig voor ziekten, o.a. spint. Voor het eerst ontdekt in 1902 heeft het meer dan 90 jaar geduurd voordat er weer levend materiaal aanwezig was in collecties.

***Rhipsalis goebeliana* Backbg .**

Een plant die reeds lange tijd in Duitse collecties aanwezig was en voor het eerst beschreven is door Backeberg in 1956 (1957 gepubliceerd). Tijdens de beschrijving door Backeberg was het niet duidelijk waar de plant groeide. De plant blijkt voor te komen in Bolivia en groeit daar op een hoogte van 200-250 m. De plant heeft een hangende vertakkende groeiwijze. De takken zijn lineair van vorm en hebben een duidelijke middennerf. De takken zijn aan de basis rond en lopen over in een afgeplat gedeelte dat een breedte kan bereiken van 25-31 mm. De afzonderlijke takken kunnen 8-13 cm lang worden. De alleenstaande bloemen zijn witachtig gekleurd en hebben een doorsnede van 5-8mm.

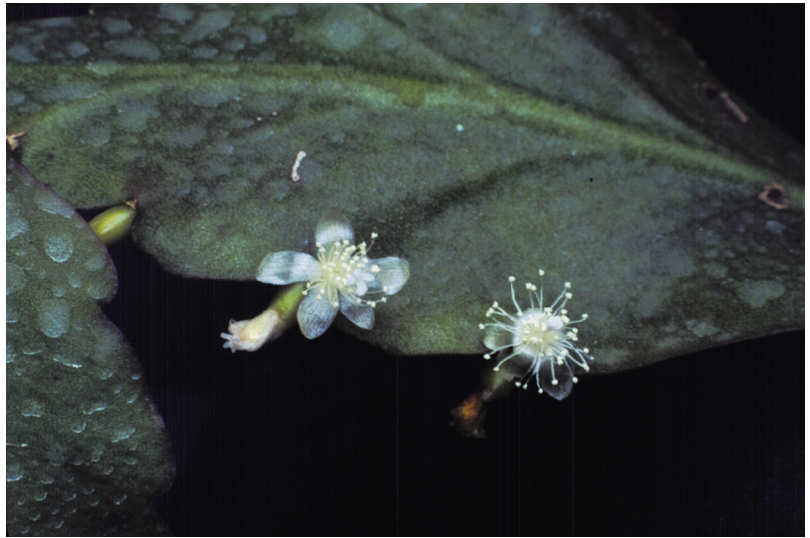
***Rhipsalis houletiana* f. *houletiana* en *R. houletiana* f. *regnellii* (Lindbg.) Kimn.**

Sinds de nieuwe taxonomische samenvoegingen kent *R. houletiana* twee vormen. De typevorm wordt aangeduid met *R. houletiana* f. *houletiana* en de tweede vorm als *R. houletiana* f. *regnellii*. Beide vormen wijken van elkaar af door de groei- en bloeiwijze. De forma *houletiana* heeft ronde bloemen

Rhipsalis boliviana, soort met roze-paarse 'buitenste' bloemblaadjes
Foto's van de schrijver.

Rhipsalis cuneata

van 2-2,5 cm doorsnede. De bloemen zijn crèmekleurig maar hebben een rode bloembodem waardoor het midden van de bloemen donkerrood gekleurd is. Een schitterend gezicht. De forma *regnellii* heeft dit niet. Hierdoor zijn ze gemakkelijk uit elkaar te houden als de planten bloeien. Wat betreft het plantenlichaam zijn er ook wel duidelijk verschillen vast te stellen. De forma *houlletiana* heeft een struikachtige rechtop groeiende groeiwijze. De forma *regnellii* heeft altijd een hangende groeiwijze. De afgeplatte takken van beide soorten zijn sterk ingezaagd en aan het begin altijd rond. Beide vormen zijn gemakkelijk in cultuur. Indien de planten iets meer licht krijgen zijn de takken blauw berijpt.

***Rhipsalis miyagawae*
(Barthl.&Rauh)Kimn.**

Deze rhipsalissoort werd voor het eerst gevonden in 1974. De plant groeide epifytisch in Bolivia in het departement Cochabamba vlakbij Mataral op een hoogte van 600m. De plant lijkt niet op de typische Rhipsalis die we kennen. Hij heeft een struikachtige groeiwijze met eerst rechtop groeiende takken die later gaan hangen. De takken kunnen een lengte bereiken van meer dan 1 m en kun-

Rhipsalis houlletiana f. regnellii

Rhipsalis houlettiana
f. *houlettiana*

echter de kenmerken van deze plant past de plant in geen van de genoemde geslachten en zou misschien tot *Erdisia* moeten worden gerekend.

nen een doorsnede bereiken van 2 cm. De klokvormige bloemen zijn oranje gekleurd, 30-40 mm in doorsnede en bestaan uit ca. 25 bloemblaadjes. De witte meeldraden zijn ongeveer 7 mm lang. Voor taxonomen is dit een plant waar men de tanden op stuk kan bijten. De plant werd door Barthlott en Rauh beschreven als *Pfeiffera*. In hetzelfde jaar wijzigde Barthlott zijn visie en werd de plant tot *Lepismium* omgedoopt. Kimmach maakte er tenslotte *Rhipsalis* van. Gezien

***Rhipsalis paranganiensis*
(Card.)Kimm.**

Deze schitterende rhipsalissoort groeit rechtop en de takken kunnen 4-5 m lang worden. De takken zijn zowel afgeplat als drie tot vijfkantig. De afstand tussen de areolen is 2,5 tot 4 cm. Op de areolen staan 1-4 dorens, die tot 10 mm lang kunnen worden en geel van kleur zijn. Het is een plant die het liefst rechtop wordt gekweekt. In hangmanden e.d. voelt de soort zich niet zo thuis. Bloemen ver-

schijnen maar mondjesmaat en ook grote planten brengen niet al te veel bloemen voort. De takken moeten vrij lang worden voordat de areolen bloeibaar worden. Maar als uiteindelijk de crèmekleurige bloemen aan de takken komen is dit de bekroning van

Rhipsalis miyagawae

een goede cultuur. De bloemen zijn 17-20 mm lang. De buitenste bloemblaadjes zijn 3-11mm lang en 3-7 mm breed, de kleur is geelwit. De binnenste bloemblaadjes zijn 12-15 mm lang en 6-8 mm breed. De helmraden zijn 10 mm lang en geelwit gekleurd. De stijl is ca.7 mm lang. De vrucht is 8 mm lang, 10 mm in doorsnede en bruingeel. De zaden zijn donker bruinrood gekleurd. *Rhipsalis paranganiensis* werd voor het eerst ontdekt in 1947 door Martin Cardenas op een hoogte van 2600 meter vlakbij Parangani, Cochabamba, Bolivia. In 1952 werd deze plant door Cardenas in het Franse tijdschrift 'Cactus' gepubliceerd als *Acanthorhipsalis paranganiensis*. Later werd de plant ook gevonden bij Inquisivi, 45 km van de type standplaats.

***Rhipsalis pilocarpa* Loefgr.**

R. pilocarpa is een van de bekendste rhipsalissoorten. De plant heeft een hangende groeiwijze met dunne tot maximaal 3 mm dikke, behaarde takken. De beharing van de takken kan lichtgrijs of helderwit zijn al naar gelang cultuur omstandigheden. Cultuur omstandigheden zijn van grote invloed op het uiterlijk van deze plant. Sterk bemeste en altijd op dezelfde temperatuur gekweekte soorten hebben een vrij grote 2,5 tot 3,5 cm in doorsnede witachtige bloem. Indien echter de temperatuur, mest en water sterk fluctueren, bloeien en groeien ze heel anders. Onderzoek bij een groot aantal stekken van dezelfde plant genomen in de periode 1985-1997 heeft dit uitgewezen. Planten met een temperatuur fluctuerend tussen 4-18 °C hadden bloemen van 1-1,5 cm in doorsnede. Ook de sterke beharing van de vruchten was afwezig en slechts enkele areolen hadden een paar borstel-haren. Cultuur heeft dus een sterke invloed op het uiterlijk en het bloeigedrag van deze plant. Daarom is het determineren van planten ook altijd moeilijk, als we dit van cultuurmateriaal moeten doen.

Literatuur:

- C.Backeberg, 1983. Die Cactaceae II. G.Fischer Verlag, Stuttgart.
 W.Barthlott & N.Taylor, 1995. Notes towards a monograph of Rhipsalideae. *Bradleya* (13), 43-79.
 F.Sueplie, 1987. *Rhipsalis paranganiensis* (Card.)Kimn. *Succulenta* (66): 25 en 27-28.
 idem, 1996. *Rhipsalis baccifera* ssp. *fort-dauphinensis* subsp.nova, *BCSJ* (14), 90.
 idem, 1996. *Rhipsalis baccifera* ssp. *fasciculata* stat.nov., *Maandblad CaVeKa* (9), 136-138.
 idem, 1996. *Lepismium*: the new genus. *The Epiphyllon* (Australia), 210-214.
 idem, 1997. *Rhipsalis miyagawae*: a plant portrait. *Auckland Epiphyllum & Hoya Society* (New Zealand) (50), 3.

Postbus 49, 5430 AA Cuijk

Rhipsalis pilocarpa. Rijpe bes als gevolg van "foute cultuuromstandigheden" geheel anders dan de normale bes

EUPHORBIA PUNICEA

Rikus van Veldhuisen.

Euphorbia punicea Swartz is een

opmerkelijke plant. Deze stam-succulent kenmerkt zich door een eenvoudige cultuur, ze vereist alleen wel wat warmte, en heeft een voor een euphorbia uitzonderlijk fraaie bloeiwijze. De euphorbia's hebben het zwaartepunt van hun verspreidingsgebied in Afrika, maar wie van u had verwacht dat *E. punicea* haar natuurlijke standplaats heeft op het zonnige vakantie-eiland Jamaica. Des te verwonderlijker is het dat er zo weinig over haar bekend is en dat ze nauwelijks voorkomt in onze verzamelingen.

Deze bijzonder fraaie bloeiwijze is ook de aanleiding om dit artikeltje te schrijven. In de verzameling van Jaap Keyzer staat al sinds 1990 een plant van deze soort. Jaap had ze gekregen als een zaailing van Chuck Hansen uit zijn Arid Lands Nursery. Ze viel pas op toen ze zich afgelopen winter tooide met de prachtige rode bladeren die de feitelijke bloemen omgeven. Mevr. Smit stelde me verrukt van dit feit op de hoogte, met de mededeling dat dit wel wat voor Succulenta was. De beslissing was snel genomen, maar om meer gegevens te pakken te krijgen over deze plant was niet eenvoudig. In de eerste negen delen van 'The Euphorbia Journal', het naslagwerk voor elke euphorbia-liefhebber, is geen enkele vermelding over deze soort te vinden. Pas in het zeer onlangs uitgekomen deel 10 is een foto van de bloeiwijze afgebeeld. Ze dient daar als voorbeeld van de enorme variabiliteit van het geslacht Euphorbia. Met hulp van vooral Pjotr Lawant is het uiteindelijk toch gelukt de belangrijkste gegevens op een rijtje te krijgen.

Zoals eerder gesteld en op de begeleidende afbeeldingen duidelijk te zien is, is de bloeiwijze heel bijzonder. Ze is overeenkomstig met de kerstster, *Euphorbia pulcherrima*, misschien wel de meest gekweekte euphorbia. Deze bloeiwijze kenmerkt zich door een eindstandige tros van bloemen, die door een krans van 'normale' bladeren worden omgeven. Deze normale bladeren zijn echter niet groen, maar in het geval van *E. punicea* intens rood gekleurd. Op deze manier is de bloei erg groot en opvallend. Alle euphorbia's uit het subgenus Poinsettia, waartoe ook *E. punicea* behoort, kenmerken zich door

een dergelijke bloeiwijze, die niet altijd rood is, maar soms wit of geel.

Ook de geografische verspreiding van het subgenus *Poinsettia* is opvallend, namelijk Amerika. Dat er tussen de cactussen ook interessante euphorbia's voorkomen zal voor menigeen iets nieuws zijn. Sporadisch vinden we in de succulentenliteratuur iets over deze vondsten. Vaak zijn dit knolvormende soorten, zogenaamde geophyten, die in de winter blad en stengels verliezen en die dan als toefje ook nog zo spectaculair bloeien. Twee van deze knolvormende soorten worden beschreven in het Amerikaanse tijdschrift, namelijk *E. radians* en *E. strigosa*. Beiden worden met bloeiwijzen afgebeeld. Werkelijk heel bijzonder.

Robert Mayer heeft tijdens zijn Mexico-reis een dergelijke soort gevonden. De belangrijkste doelstelling van deze reis was het vinden van cactussen, maar zijn brede interesse in planten heeft in dit geval deze knol voor het voetlicht gebracht. Wellicht zijn er nog andere liefhebbers die een dergelijke vondst gedaan hebben. De schrijver is hier bijzonder in geïnteresseerd en zou dit graag van u vernemen als er hier of daar hetzij gegevens, hetzij planten zijn.

Een andere soort die nog op kleine schaal in omloop is, is *E. leucocephala*. Haar natuurlijke groeiplaats heeft ze in Midden-Amerika, namelijk Costa Rica, Guatemala en Panama. Het zaad wordt jaarlijks door Koehres in de handel gebracht onder de naam *E. spec.* Tsimbazaza. Dit is de naam van een botanische tuin op Madagaskar. Volgens mijn informatie komt deze soort inderdaad verwilderd voor op dit eiland. Dus via deze omweg is ze vervolgens in onze verzamelingen beland.

Beter vertegenwoordigd is *E. cyathophora* uit Mexico, die erg veel lijkt op *E. pulcherrima*. Haar bloeiwijze wordt echter niet getooid met een krans volledig rode bladeren, maar slechts met een

Euphorbia punicea

Foto's: Pjotr Lawant, uit de verzameling van Jaap Keijzer.

toefje rood aan de basis.

Zoals in de inleiding gezegd, groeit *Euphorbia punicea* van nature op Jamaica. Ze komt volgens de 'Flora of Jamaica' algemeen voor in de bergen en vormt daar een struik of een boom van 3 tot zelfs wel 10 meter hoog. Ze schijnt daar uitbundig te bloeien en dat lijkt me gezien de bloem van ons 'plantje' een machtig gezicht. Deze flora vermeldt verder dat de plant endemisch voorkomt, dat wil zeggen dat ze verder van nature nergens anders groeit dan op Jamaica. Berger schrijft echter in zijn boek 'Sukkulente Euphorbien' dat de soort ook voorkomt op Cuba en de Bahama's. Aangezien dit tegenwoordig alle populaire vakantiebestemmingen zijn, moet er toch eens een liefhebber zijn, die *E. punicea* tegen het lijf loopt, temeer daar ze algemeen schijnt voor te komen.

De bloeiwijze schijnt variabel te zijn en deze variatie dient nader onderzocht te

Euphorbia punicea

worden om te komen tot een goede soortomschrijving. Het heeft tot nu toe geleid tot de beschrijving van een synoniem, *E. troyana*.

Door haar algemeen voorkomen op de natuurlijke standplaats en haar opvallende verschijning is *E. punicea* al heel lang bekend. Al in 1778 werd ze door ene Matthew Wallen in Engeland geïntroduceerd en 10 jaar later door Swartz beschreven. Weer 30 jaar later werd ze vrij uitvoerig beschreven in Curtis's Botanical Magazine. Dit artikel is vergezeld van een prachtige kopergravure. Voor verzamelaars is dit een kostbaar bezit. In Curtis's Botanical Magazine worden gedurende meer dan 200 jaar in totaal 31 euphorbia's behandeld. Een boekje hierover met de herdrukken van deze prachtige gravures is in voorbereiding door

Diny Winthagen en Pjotr Lawant. Hopelijk verschijnt dit werk in de loop van het volgende jaar.

In Curtis's Botanical Magazine vinden we ook enige aanwijzingen over de cultuur van onze *E. punicea*. Ze bloeit vanaf de kerst tot aan midzomer. Dit was ook het geval bij de plant op de afbeeldingen bij dit artikel en dit geldt, voorzover ik weet, voor de gehele subgenus *Poinsettia*, want het zijn namelijk zogenaamde korte dag planten. Om in bloei te geraken moeten de daglengte kort zijn. Verder wordt vermeldt ze gemakkelijk wordt vermeerderd door stekken en/of zaden. De ervaring van Jaap Keyzer is dat ze in cultuur geen enkel probleem geeft. Stekken, na de bloei genomen, bewortelden echter tot nu toe nog niet en bij zelfbestuiving werden wel vruchten gevormd, maar deze bevatten geen kiemkrachtige zaden.

Indien u deze plant kunt bemachtigen, dan is deze caudexplant een waardevolle aanvulling van uw verzameling.

Literatuur ;

- Curtis's Botanical Magazine, (1818).
Euphorbia Punicea. Scarlet-flowered spurge. Vol. 45.
 Fawcett, W., & Rendle A. W. (1920). Flora of Jamaica. London.
 The gardeners' Chronicle (1881). *Euphorbia punicea*. april 23.
 Berger, A. (1907). Sukkulente Euphorbien.
 Mostul, B. L., and Chazaro Basanez, M. (1996). Two geophytic euphorbia's from western Mexico. C. & S. Journal (U.S.). Vol. 68
 Koutnik Daryl L (1997). Making sense of the succulent spurges...The Euphorbia Journal. Vol. 10 : 65.

Samuel Gerssenlaan 63, 3861 HB Nijkerk.

EEN MAATJE TE GROOT...?

18. CARNEGIEA GIGANTEA

Ton Pullen

Als deze rubriek ‘een maatje te groot...?’ voor één cactus in het leven geroepen zou zijn, moest het wel deze soort zijn, want het is een van de grootste cactussen ter wereld. Vraag je een kind een cactus te tekenen, dat krijg je een soort saguaro te zien. In talloze wild-westfilms heeft deze cactus mede het decor bepaald. De bloem is de ‘State Flower’ van Arizona.

Het wekt dan ook geen verwondering, dat deze opvallende soort al in 1848 beschreven werd, en wel door Georg Engelmann (1804-1884), een uit Duitsland afkomstig arts en cactuskenner, die vele cactussoorten uit het grensgebied tussen de Verenigde Staten en het noorden van Mexico van een naam voorzien heeft. Hij noemde de soort *Cereus giganteus*. De soortsaanduiding ‘giganteus’ spreekt voor zich. In 1862 maakte Charles Lemaire er *Pilocereus engelmannii* van, terwijl Rümpler in 1885 de naam wijzigde in *Pilocereus giganteus*. Het beroemde schrijversduo Britton & Rose stelden voor deze soort in 1908 een eigen geslacht voor: *Carnegiea*, genoemd naar Andrew Carnegie (1835-1919), de bekende filantroop, kunst- en wetenschapsmecenas, personificatie van de ‘american dream’ (“van loopjongen tot miljonair”), dezelfde die ook de bouw van het Haagse Vredespaleis in 1913 bekostigde. Zo gaat deze cactus tegenwoordig dus door het leven als *Carnegiea gigantea* (Engelm.) Br.& R.

Door de plaatselijke bevolking, niet gehinderd door enige kennis van de wetenschappelijke plantennamen, wordt vanouds de naam Saguaro, dat in een Indiaans dialect ‘grote cactus’ betekent, gebruikt. In Arizona is zelfs sinds 1933 een nationaal park aan deze soort gewijd, het **Saguaro National Monument**, dat in feite uit twee delen bestaat. Het grootste deel, Saguaro east, ligt ten oosten van de stad Tucson; het kleinste deel, Saguaro west, zoals de naam al zegt aan de westzijde. De hoogste exemplaren schijnen in het westelijk deel te staan. Overigens staan er waarschijnlijk meer saguaro’s

Carnegiea gigantea, in Saguaro N.M.
Foto's van de schrijver.

buiten het reservaat dan erin. Soms zijn de bestanden zo dicht, dat men van een Saguaro-woud zou kunnen spreken.

In Tucson kom je overal de naam Saguaro tegen, als naam voor een restaurant, een wasserij of een garage.

Over de Saguaro is in de loop der tijd geweldig veel geschreven. Een opsomming van artikelen over deze cactus, in twee delen verschenen, door Mitich & Bruhn, telt vele pagina's en honderden referenties.

Steeds dringt zich weer de vraag op hoe hoog een Saguaro kan worden. In de literatuur komen we afmetingen tegen zoals een hoogte van 30 - 35 feet (= 9 - 10,5 m) bij een gewicht van 6 - 8 ton. Deze planten zijn dan 150 - 200 jaar oud! Rowley [1978] stelde zich deze vraag

ook: het grootste hem bekende exemplaar mat 46 feet (= 13,8 m). Een andere bron spreekt van een hoogte van 50 feet (15 m), bij een gewicht van 8 ton.

Algemeen bekend is de anekdote van de man, die een Saguaro als schietschijf gebruikte. Hij schoot enkele kogels in de stam. De cactus nam onmiddellijk wraak: het bovenste deel van de plant brak af en vermorzelde de schutter.

Een Saguaro begint zijn leven als een klein, glanzend zwart zaadje. De eerste jaren na ontkieming is de groei uiterst langzaam en blijft de zaailing klein. De kleine zaailing heeft het meeste kans te overleven in de beschutting van een struik of steen. Bekend is dat vele zaailingen opgroeien in het hart van een 'nurse-tree'. Veelal zal dit een 'Palo Verde'-struik (*Cercidium microphyllum*, Leguminosae) zijn. Mettertijd zal de cactus met zijn wortels de Palo Verde als het ware wurgen. Na 3 jaar is het kiemplantje, als het nog leeft, ongeveer 2 cm hoog; na 15 jaar is een hoogte van 30 cm bereikt en na 30 jaar verschijnen de eerste bloemen. Op een leeftijd van ongeveer 70 jaar begint de plant de eerste zij-armen te ontwikkelen. Na 100 jaar kan een hoogte van 7.50 m bereikt worden. De stammen kunnen een diameter van 40 - 60 cm bereiken. Ze bezitten tot 24 afgeronde ribben. De bruine areolen, die 2 - 3 cm van elkaar staan, dragen 3 - 6 centrale dorens en plusminus 20 kortere randdorens. De middendorens kunnen een lengte van 6 cm bereiken, ze zijn wit, later vergrijzend.

De planten bloeien in de maanden april, mei en juni. De bloemen openen zich enkele uren na zonsondergang en verwelken weer in de namiddag van de volgende dag. Dit kan zich vele malen herhalen, want elke plant kan honderden bloemen voortbrengen. Er zijn diverse dieren als bezoeker van de bloemen waargenomen, waaronder witvleugelduiven,

vleermuizen, bijen en vlinders. Of deze soorten allemaal ook daadwerkelijk bijdragen aan de bestuiving blijft een open vraag. In de maanden juni en juli rijpen de vruchten. Elke vrucht kan tot 2000 zaden bevatten. Dat betekent, dat elke plant per jaar zeker 200.000 en meer zaden produceert. Het is dan ook verbazingwekkend, dat men zelden jonge plantjes aantreft in het veld. Het overgrote deel van de zaden wordt gegeten door allerlei dieren, zoals vogels, mieren, grondeekhoorns en andere knaagdieren. Maar wanneer elke plant erin slaagt in zijn leven één of enkele nakomelingen af te leveren is het voortbestaan van de soort gewaarborgd.

In oudere exemplaren kan men veelvuldig de gaten aantreffen, die er door Gila-spechten (*Melanerpes uropygialis*) ingehakt zijn. De door de spechten verlaten nestholtes kunnen weer andere dieren als woning dienen, zoals de dwerguiltjes (*Micrathene whitneyi*).

Hoewel het mogelijk is, dat planten sterven van ouderdom, gaan de meeste saguaro's toch aan andere oorzaken dood. Ze kunnen door de bliksem getroffen worden of omwaaien tijdens een storm, de planten hebben nogal eens te lijden van nachtvorst, jonge planten hebben veel te lijden van vraat door wilde dieren of vee. Tenslotte is de mens als steeds verantwoordelijk voor het verlies aan planten: er worden planten uitgegraven om als tuin- of erfplant dienst te doen, groeiplaatsen worden in cultuur gebracht of gebruikt voor uitbreiding van dorpen en steden. Vandalisme speelt ook een rol. In een nog niet zo ver verleden werden exemplaren van 80 cm tot 2m. lengte nog naar Europa verscheept om aan cactusliefhebbers verkocht te worden. Deze planten werden soms vergezeld van officieel uitzijnde certificaten, waaruit zou blijken, dat de planten wegens stadsuitbreiding of wegeaanleg geroid moesten worden.

Carnegiea gigantea, bij Lake Roosevelt, Arizona, USA.

Vegetatie met *Carnegiea gigantea* in Saguaro National Monument, Arizona, USA. 19 april 1996.

Mensen hebben altijd gebruik gemaakt van de saguaro. De Papago- en

Pima-indianen aten de vruchten, die met lange stokken van de plant geslagen werden. Deze vruchten waren voor bepaalde stammen zo belangrijk, dat zij het begin van hun nieuwjaar lieten samenvallen met het begin van de oogsttijd van de saguarovruchten. De zaden werden als kippenvoer gebruikt en het hout van dode planten als bouw materiaal.

Van deze soort worden regelmatig zaden aangeboden. Iedereen die dat leuk vindt mag natuurlijk proberen een plantje op te kweken. Moeilijk is het niet, men moet wel geduld hebben. In onze verzamelingen moeten de planten zonnig en warm gekweekt worden, met 's zomers plenty water. De overwintering geschiedt dan droog en koel. Uit bovenstaande is wel duidelijk, dat U in de cultuur nooit een volwassen plant met bloemen zult zien. Maar misschien is één van uw kleinkinderen wel enthousiast?

Literatuur:

- Britton, N.L. & J.N. Rose [1908]:
Journ.N.Y.Bot.Garden 9,p.187.
- Britton, N.L. & J.N. Rose [1920]: *The Cactaceae II*. New York.
- Engelmann, G.[1848]: in Emory, Mil.Reconn. p.159.
- Lemaire, C.[1862]: *Illustr.Hort.*9: Misc. p.97.
- Mitich, L.W. & J.G. Bruhn [1975]: *The Saguaro — a bibliography*. Yearbook of the Cactus & Succulent Journal, p.56.
- Mitich, L.W. & J.G. Bruhn [1982]: *The Saguaro — a bibliography*. Cactus & Succulent Journal (U.S.), Vol.54, p.101.
- Robbins, C.S. et al. [1983]: *Birds of North America*. New York.
- Rowley, G. [1978]: *How big is a Saguaro?* Cactus & Succulent Journal (U.S.) Vol.50, p.72.
- Rümppler, T. [1885]: in Förster, *Hand.Cact.* ed.2, p.662.
- Saguaro, official map and guide. National Park Service.

Adres: Rinkslag 19 7711 MX Nieuwleusen.

MIJN VERZAMELING, MIJN TROTS.

Jan Schouten

Toen ik afgelopen zomer op een warme augustusmiddag weer eens in mijn kas ging kijken stonden er verschillende cactussen voor de eerste keer, de tweede of zelfs de derde keer te bloeien. Ik heb een gemengde verzameling, van *acanthocalycium*, via onder andere *mammillaria* en *weingartia* tot *zygocactus*. Het talrijkst zijn de *mammillaria*'s, vele ervan heb ik zelf gezaaid. De planten die ik met trots bekijk zijn zeer oude exemplaren, afkomstig uit de verzameling van de heer Jaap Cozak. Deze was al in de dertiger jaren lid van Succulenta. Toen hij in 1981 overleed was hij hoogbejaard, zijn verzameling was al tientallen jaren oud. Bij mij staan onder meer een *Echinopsis valida*, een *lobivia*, een *gymnocalycium* en een *notocactus* die hij gekweekt heeft.

Verder heb ik veel oude planten, waaronder vrij zeldzame soorten, overgenomen van mevrouw De Klerck, uit de verzameling van de medeoprichter en penningmeester van de afdeling Gouda, wijlen Joop de Klerck. Vraag me niet naar de exacte leeftijd van al deze planten, dat is niet meer na te gaan. Helaas heb ik een grote *cereus* moeten inkorten, omdat hij dreigde door het dak van de kas te gaan groeien. Ook een *Morawetzia doelziana* (die naam staat nog op het etiket, tegenwoordig moeten we *Oreocereus doelzianus* zeggen) moet al een respectabele ouderdom hebben bereikt, hij is 1,15 m hoog. Verder *Neobuxbaumia tetetzo*, *Oreocereus hendriksenianus* (nu *O. leucotrichus*), *Pilosocereus royenii* en nog meer. Een derde groep oude planten komt uit de verzameling van ons Goudse lid van verdienste 'Oom' Jaap van Dulken. Daarbij zijn natuurlijk *mammillaria*'s, dat waren zijn favorieten, verder *neopterita*'s, *parodia*'s en een hele groep

copiapo's. Die middag stond een *Copiapoa cinerea* var. *columna-alba* met drie bloemen te pronken. Het is een 26 cm hoge plant met een doorsnede van 30 cm, de doornen zijn in de nieuwgroei roodbruin, naar onder aan de plant vergrijzen ze, in de kop zit beige-achtige wol. De uit Chili afkomstige plant werd in 1959 door Ritter als *Copiapoa columna-alba* beschreven.

Backeberg maakte er drie jaar later de bovengenoemde naam van. Commentaar van Ritter: "Helaas heeft Backeberg zich altijd geroepen gevoeld om mijn, op veldstudies gebaseerde onderzoeksresultaten vanachter de schrijftafel op uiterst gebrekkige gronden of ook zonder reden te corrigeren".

Deskundigen onder elkaar!

Ook de andere *copiapo*'s hebben een flinke omvang. Hoe oud ze zijn? Oom Jaap had in zijn kas, toen hij nog aan de Wethouder Venteweg woonde, planten staan die nog voor de oorlog gezaaid waren, zelfs al in 1932. Planten dus die nu 50 of 60 jaar oud zijn, waar je trots op kunt zijn en die je met liefde verzorgen en vertroetelen moet.

Ik heb zelfgezaaide planten die al aardig naar de 20 jaar lopen. Momenteel staat een 45 cm hoge *Notocactus leninghausii* (in de boeken ook wel *Eriocactus leninghausii*, maar volgens 'cactologen' nu *Parodia leninghausii*) te bloeien met drie grote heldergele bloemen op zijn scheve kop.

Door het langdurig mooie zonnige weer komen steeds weer cactussen in bloei. Bijvoorbeeld *Parodia tuberculata* met geelachtig-rode bloemen. Ook een grote *gymnocalycium* blijft maar doorgaan, roze bloemen met een iets bruine gloed en een wat roodachtige keel. Volgens de

boeken zou het *Gymnocalycium bodenbenderianum* zijn. Verscheidene oude planten heb ik op naam, van anderen moet ik de naam gokken met behulp van cactusboeken.

's Avonds bekeek ik de foto's die mijn vrouw die middag bij de fotograaf gehaald had. Daarbij waren de plaatjes, die ik eind juli gemaakt had van de 'Koningin van de Nacht'. Ik heb twee exemplaren, de ene is een *Selenicereus grandiflorus*, die heb ik al ruim vijftien jaar. Hij staat in de volle grond en groeit wel een meter per jaar. Ik moet hem dus wel in toom houden.

De andere is waarschijnlijk *Selenicereus hamatus*, een stek die ik ongeveer twaalf jaar geleden heb gekregen van een mevrouw in Gouderak, die met haar bloemen de krant had gehaald, helaas wist zij geen naam. Mijn *S. grandiflorus* bloeit regelmatig, maar *S. hamatus* (?) liet me tot dusver in de steek. Er verschenen wel eens knoppen, maar die vielen steeds weer af.

Kort voor ik dit jaar op vakantie ging, zag ik bij beide de eerste knoppen verschijnen. Toen wij weer thuis kwamen stonden alle knoppen op springen. Eind

juli was het zo ver, heel langzaam begonnen de bloemen te ontluiken. Niet zonder trots maakte ik een hele reeks foto's van de Koningin en haar hofdame. Alle redenen dus om weer eens in de boeken te duiken. Ik maakte de volgende aantekeningen:

Selenicereus grandiflorus heeft klimmende groene tot blauwgroene takken die tot 2,5 cm dik kunnen worden, met tot 7 of 8 vlakke ribben. De areolen hebben 7 tot 11 naaldvormige, gelige, later bruin wordende doornen, tot 1 cm lang en haren die bij oudere takken afvallen. De welriekende bloemen zijn, zoals de naam zegt groot, van 10 tot 30 cm lang met een behaard en bedoond vruchtbeginsel en bloembuis. De binnenste bloembladeren zijn wit, de buitenste goudgeel tot goudbruin. De eetbare rode vruchten zijn 8 cm lang, met een gelige tekening en gele doornen met bruine wol. De plant is reeds lang in Europa bekend, Linnaeus beschreef hem in 1753 als *Cactus grandiflorus*, de tegenwoordige naam kreeg hij in 1909 van Britton & Rose.

Selenicereus hamatus heeft lichtgroene glanzende takken, een doorsnede van 2 cm en is meestal vierhoekig met tot 1 cm lange uitsteeksel die wat houvast geven

Selenicereus grandiflorus.
Foto's van de schrijver

bij het klimmen. De areolen hebben 5 tot 6 doornen, ongeveer 0,5 cm lang, de bovenste borstelig, wit en afvallend, de 2 of 3 onderste steviger, bruin en blijvend.

De bloemen zijn groot, wel 30 tot 40 cm lang, de bloembuis is groen tot bruinachtig met zwarte haren en witte borstels. Het vruchtbeginsel heeft juist zwarte haren en witte borstels. De binnenste bloembladeren zijn wit, de buitenste inwendig chroomgeel en aan de buitenzijde roodachtig. De plant werd in 1837 beschreven door Scheidweiler als *Cereus hamatus* en door Britton & Rose ook in 1909 onder *Selenicereus* geplaatst.

Ondanks de geraadpleegde boeken, ook die met kleurenfoto's, blijf je soms toch twifelen omdat het uiterlijk van je plant niet op alle onderdelen klopt met het plaatje, daarom heb ik een vraagteken achter deze laatste naam gezet. Iedere plant kan net iets afwijkend zijn en de verspreidingsgebieden zijn soms klein, andere kunnen uitgestrekt zijn, wat meer variabiliteit meebrengt. Ach, wat doet het er ook toe. Je hebt een mooie plant en als je maar weet bij welk geslacht hij hoort, dan ben je al een heel eind. Ook specialisten hebben er moeite mee en het onderlinge gekissebis vult de tijdschrijf-

ten en houdt soms ook onze sprekers bezig. Maar ja, er is nog zoveel uit te zoeken en te bestuderen, ook worden er nog steeds nieuwe soorten gevonden. Het belangrijkste is dat we lekker bezig zijn met onze liefhebberij en ons enthousiasme uit kunnen dragen aan jongeren, zodat alle door ons verzamelde kennis en ervaring niet verloren gaat. Ik denk dat we dan samen goed bezig zijn.

Literatuur:

- Haage [1982]: Kakteen von A bis Z. Leipzig-Radebeul.
Ritter, F. [1980]: Kakteen in Südamerika, Band 3, p. 1095. Spangenberg.

Van Heuven Goedhartstraat 36, 2811 BX Reeuwijk.

AGAVE FILIFERA

Jan Essers

Zoals het iedere oprechte liefhebber van succulente planten betaamt, heb ook ik enige agaven in mijn verzameling. Er gaat een zekere magie vanuit. Men weet dat ze te groot worden, wat problemen geeft met de winterberging, maar desondanks probeert men toch om daar voor een of twee exemplaren een oplossing voor te vinden bijvoorbeeld door ze in een garage of berging te stallen of in de kas onder een tablet.

Veel eisen stellen ze niet, als ze 's winters maar vorstvrij en kurkdroog worden gehouden. De verzameling vult men aan met enige planten die klein blijven. Ze worden opgepot in een stevig mengsel bestaande uit wat potgrond en klei, liefst löss. Aan voeding wordt niet veel aandacht besteed. Ik denk dat nieuw substraat bij het omzetten in grotere potten reeds voldoende is, bij mij in ieder geval.

In oktober gaan ze in de winterberging en in mei weer naar buiten op een zonnige plaats op het zuiden. De standplaats in mijn tuin is bijna 51° N.Br. en bijna 6° O.L. en 90 meter boven N.A.P. vlak onder de top van de Hokkelenberg. Mijn agaves staan op een terras tussen andere kuipplanten.

En toen ...! Ja, toen ontdekte mijn vrouw op 6 Augustus 1997 dat de *Agave filifera* Salm. begon te bloeien, d.w.z. in het centrum van de plant begon de bloemstengel uit te lopen. Nou, dat was een verrassing. Men hoort wel eens van deze of gene dat een agave in bloei staat, maar nu gebeurt het bij een eigen plant; werkelijk een verrassing. Dit moest dus maar eens vastgelegd worden met behulp van een fotocamera, een meetlat en een ladder. De hoogte van de plant bedraagt 40 cm en de diameter is 70 cm, alles gemeten vanaf de rand van de potrand. De pot is van kunststof met een diameter van 30 cm. De plant is vermoedelijk 20-25 jaar in mijn bezit en zal dus na de bloei jammer genoeg afsterven. Hoe heeft de groei van de bloemstengel zich voltrokken? (Zie foto). Bij de 'ontdekking' was de stengel reeds 1.08 m hoog. Na een week 2.07 m, een groei dus van 14 cm per etmaal! Aan het einde van de tweede week, op 20 Augustus, was de eerste

Agave filifera in de tuin van de schrijver
Foto's van de schrijver

knopzetting van bloemen zichtbaar en de hoogte bedroeg 2.67 m, dus een groei van 8.6 cm per etmaal, bij een buitentemperatuur van 25°C. Op 27 Augustus was de hoogte 3.16 m, dat is 7.1 cm per etmaal. Op 7 September opende de eerste bloem bij 15° C en regen, op 1.80 m hoogte.

Acht september viel de 'bescherming' van de helmknoppen af en kwamen de gele stuifmeelkorrels vrij en verschenen meteen de vliegen en de bijen. Op 10 september begon de eerste bloem te verwelken. Dus 3 dagen stond ze te pronken. De uiteindelijke hoogte bedroeg 3.30 m. De laatste bloem, op 30 cm onder de top, was open op 8 oktober. De laatste 30 cm was de stengel kaal, maar op de punt waren nog eens 12 bloemen in een krans ge-

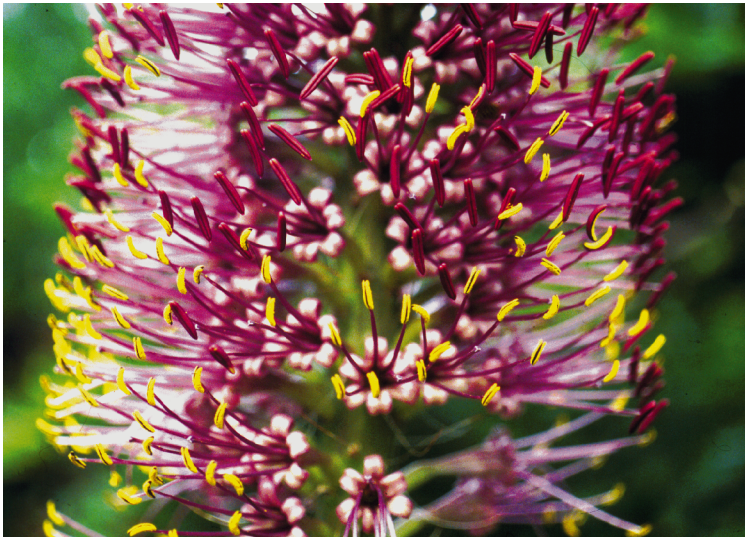
Deel van de bloemstengel

plaatst. 's Nachts bedroeg de temperatuur ongeveer 0° C.

De bedoorning heeft enige bijzondere kenmerken. De onderste schubben met doorns hebben een 6 mm. brede voet, naar beneden spits toelopend, als een omgekeerde driehoek. In het beginstadium tot aan de eerste knoppenaanzet ligt de bedoorning "plat" tegen de stengel, wat een prachtig effect veroorzaakt; de lichtpaarse kleur van de bedoorning tegen het groen van de stam (zie foto). Bij het naar buiten buigen van de bedoorning schrompelt deze in en krijgt zijn strogele kleur, met donkere punt.

Ze zijn naar boven gericht tot op 1.00 m hoogte en 70 mm lang. Tot op 1.40 m wordt de bedoorning dunner en 50 mm lang en naar beneden gericht.

Vanaf 1.40 m tot aan de top, nog dun-

Deel van de bloeiwijze

ner, net haren, 30 mm lang en naar boven gericht. Over de bladeren van deze agave wil ik hier niet verder uitweiden, omdat deze overal te zien zijn en algemeen bekend, met de afhangende draden. De bloemstengel heeft een verticale, zeer flauwe sleuftekening, met een diameter van 35 mm. Aan de zonzijde paars-bruin gekleurd, aan de noordzijde groen. De bloemen zijn op deze stengel spiraalvormig geplaatst. Ze staan op een kort steel-tje van 2 mm. Deze knoppen zijn gras-groen. Het totale kleurbeeld van de bloeiende 'toorts' is paars-bruin met het felle geel van de helmknoppen als accent (zie foto). Er zijn op de bloem 6 petalen, groen-paars van kleur en naar buiten omgekruld. De totale hoogte van de bloem is 35 mm. De 5 helmdraden steken hier nog eens 40 mm boven de petalen uit, en zijn paars-bruin. De stijl is rechtopstaand en 4mm korter dan de helmdraden. Op de stempel, onder de loep bekeken, is een onduidelijke tekening te zien van 3 vlak-

jes en minuscule gaatjes. De doorsnede van de stempel is 1.2 mm (zie foto). Op de helmdraden zitten de 2 beweeglijke helmknoppen ongeveer 7 mm lang en 1 mm breed. Net kleine omgekeerde banaan-tjes met de gebogen zijde naar boven en in het midden van de "holle" zijde op de helmdraad geplaatst, wiebelend en los van elkaar. De eerste dag van het openen van de bloem hebben de helmknoppen nog een bruin 'beschermingsschoentje' om, net als bij schaatsen. De tweede dag vallen deze af en komt de stralend gele kleur te voorschijn. De vruchtzetting heeft plaats gevonden toen ik met vakantie was. Nu, begin december vallen deze af. Vermoedelijk heeft wel zaadzetting plaats gevonden, maar was het te koud om te rijpen. De vruchten zijn groen, 20 mm lang met een doorsnede van 8mm. In de lengte driehoekig afgerond en driehuisig. Van Peter van der Puyl mocht ik (met dank) een Academisch Proef-schrift ontvangen uit 1878. Hierin be-

Bloem van *Agave filifera*

schrijft J.C.C.W. Van Nooten een bloeiende *Agave geminiflora* Brand. Dit zou nu *Agave filifera* Salm zijn. Ik ben echter geen agavenkenner en weet dit dus niet zeker. Volgens dit proefschrift zou deze plant in 1795 vanuit Zuid-Amerika in Europa zijn ingevoerd. De eerste bloei werd vermeld in 1815 in de tuin van de Hertog van Litta te Lainate bij Milaan. Tot de datum van dit proefschrift had deze plant reeds 11 namen gehad en 13 keer was bloei gemeld in heel Europa, d.w.z. gedurende een eeuw. Van Nooten beschrijft een plant die bloeide bij de heren. E.H.Krelage en Zoon te Haarlem en wel op 20 September 1875. Ook wordt beschreven dat ze zeer geneigd is tot bloeien ...(na 20 jaar!). Deze plant bij Krelage werd 1.54 m hoog en stond achtereenvolgens buiten, dan in de koude kas, gevolgd door de warme kas. De eerste bloei was op 13 november. Zo ziet men dus dat deze plant reeds lang in de belangstelling staat en ook, dat met wat

speurzin naar oude boeken, leuke dingen ontdekt kunnen worden en deze speurzin beloond wordt. Al met al een interessante belevenis.

Literatuur:

- Jacobsen, H. (1946). Succulent Plants
Nooten J.C.C.W. van (1878). Academisch Proefschrift op het Gebied der Horticultuur aan de Rijksuniversiteit te Leiden, door Johannes Cornelis Catharinus Wilhelmus van Nooten, den 16e Januari 1878.

Hokkelenbergstraat 8, 6444 AG Brunssum.

CACTUSSEN ZOEKEN VOOR (IETS) GEVORDERDEN. (1)

Arend van der Snee

Wie al een keertje wat vindplaatsen van zijn favoriete succulente planten bezocht, bekruipt eerder of later het verlangen nog meer vindplaatsen te bezoeken.

't Gebeurde mij al op de terugweg na mijn eerste bezoek aan Argentinië in 1992. Mijn vrouw toonde weer geen bezwaren, zodat begonnen werd met het maken van plannen en het aanleggen van de benodigde fondsen. In welk land ik zou gaan zoeken was geen vraag, maar naar welke planten was een probleem dat bij mijn vertrek eind november 1995 nog maar gedeeltelijk was opgelost. Het was mij wel duidelijk geworden dat via Brazilië naar een van de grote plaatsen in het noordwesten van Argentinië vliegen kennelijk onmogelijk is. Dus maar weer beginnen in Buenos Aires, en dan snel richting Cordoba of nog liever verder naar Ojo de Agua.

Tot mijn verbazing begrijpt de man achter het kaartverkooploket van het busstation in Buenos Aires onmiddellijk mijn wensen, uitgesproken in het Spaans, dat ik de volgende dag zo omtrent 4 uur wil vertrekken, zodat ik de daaropvolgende ochtend om een uur of 8 in Ojo de Agua zal arriveren en dat ik niet wil overstappen. Ik heb hem van te voren wel verteld Nederlander te zijn en dat ik maar een beetje Spaans spreek. De twee winters cursus lopen op de volksuniversiteit, ook al was dat maar een uur per week, zijn dus niet voor niets geweest.

In Ojo de Agua is het hotel in andere, maar niet betere, handen overgegaan. De nieuwe eigenaar is van het, uiterst zeldzame, onvriendelijke type Argentijn. Er is geen kamer vrij en de eerstvolgende dagen blijft dat zo. Gelukkig woont op 100 meter afstand de fotograaf met wie ik op

mijn vorige reis connecties heb aangeknoopt. Op zijn raam een bordje met de mededeling dat wegens werkzaamheden voor het locale radiostation de zaak tijdens de ochtenduren gesloten is, ook omdat zijn vrouw een paar dagen bij haar moeder in Cordoba verblijft. Ontdaan plof ik op mijn bagage. Wat nu? Daar hoeft ik niet over na te denken. Aan de overkant van de straat gaat de deur van een winkeltje open en de eigenares nodigt de 'Holandes' binnen en op de koffie. Ze weet ook dat de fotograaf nog wel even langs komt voor hij aan het werk gaat. Even later gaat aan de overkant de deur van de apotheek, beheerd door de moeder en de broer van de fotograaf, open. Ook daar wordt ik herkend en binnen genodigd. Even daarna verschijnt de fotograaf die zich verontschuldigt dat hij aan 't werk moet. Als ik daarop zo goed en zo kwaad als 't kan in het Spaans reageer, begint hij te grijnzen, zet de radio aan en vertrekt. Pakweg 10 minuten later hoor ik dat 'Arend, el Holandes' er weer is en dat hij Spaans spreekt!!!! Binnen de kortste keren verschijnt er iemand die mij op een scootertje langs allerlei lieden voert die ik bij mijn vorige reis al eens had ontmoet. En iedereen moet natuurlijk controleren hoe het met mijn Spaans is. Een daverend begin van een onvergetelijke reis!

Na een dagje plichtplegingen ga ik dan maar op weg naar datgene waarvoor ik gekomen ben, de cactussen. Als lobividiot (het woord dat de redactie in mijn vorig verhaal wijzigde in lobivia-idiot) is het eerste wat ik wilde gaan zoeken en wat ik de vorige keer niet had gevonden, een provisorisch beschreven plant: *Lobivia formosa v. amaichensis* (Rausch n.n.). Via San Miguel, de hoofdstad van de provin-

cie Tucuman, ga ik eerst naar Tafi del Valle. Onderweg kruipt mij, deze reis voor de eerste (maar niet laatste) keer, een flinke portie schaamrood op de wangen. In mijn verhaal over mijn eerste reis meldde ik, trots op mijn landbouwkundig inzicht, hier rijst te herkennen. Nu ik dit weer zie, is het gewas nu manshoog geworden. Navraag leert dat het geen rijst, maar suikerriet is! In Tafi verandert de schaamte weer in trots, als blijkt dat in het hotel de beheerster (3 jaar geleden nog serveerster!) mij onmiddellijk herkent. Ik moet toch wel een diepe indruk gemaakt hebben destijds. Ik kijk een dagje rond, omdat het opvallend veel groener is dan bij mijn vorig bezoek. Een paar lieden die, zoals in Argentinië niet ongebruikelijk is, belangstellend komen informeren wat een vreemdeling hier doet, vertellen mij dat de oorzaak ligt in het feit dat hier de afgelopen winter meer regen dan gebruikelijk is gevallen. Als dit voor U aanleiding mocht zijn om (een deel van) Uw cactussen de komende winter ook eens rijkelijk te gaan begieten, raad ik U dit ten zeerste af. De volgende ochtend besluit ik snel de bus te nemen naar Amaicha del Valle om (weer) te gaan zoeken naar de plant die zijn variëteitnaam aan deze plaats dankt. Bij de vorige gelegenheid had ik dat al een dag of vier (vergeefs) gedaan, zodat ik nu eerst maar eens op zoek ging naar iemand die deze planten kende. En zie, het geluk is nog steeds met de domme, zodat de eerste persoon die ik de foto in het boek van Rausch laat zien meteen begint te wijzen aan welke kant van het dorp er "mucho" staan. Dat was wel de kant die ik al in gedachten had, maar toch! Drie verkeerde kanten zijn nu uitgesloten.

De volgende ochtend dus vroeg op pad. In deze omgeving is dat echt nodig, want bij de ingang van het dorp mag dan een bord staan dat hier het mooiste klimaat ter wereld heerst, ik vind het er in 't algemeen te warm. Wat ik ook vind zijn cac-

tussen van allerlei aard, maar geen amaichensis. Bij terugkomst, aan de rand van het dorp, zie ik wel een jong stel met fietsen, in Argentinië niet zo'n algemeen vervoermiddel. Navraag leert dat ze uit Canada komen, helemaal op de fiets. Ze hebben dan ook bovenbenen als beroepswielrenners. Geen wonder na minimaal 10.000 km. (Ja, ik heb ook even een atlas moeten raadplegen). Maar nog steeds geen amaichensis. Daarom de volgende dag de bus in en 10 km buiten het dorp uitgestapt en gaan zoeken. Niks, noppes, of om bij de plaatselijke taal te blijven: nada. De daaropvolgende dag na 20 km de bus uit en ziet: na zo'n 2 uur zoeken ontwaar ik een roodachtig vlekje ergens op de helling naast de weg. Zou dat dan eindelijk de amaichensis zijn, of had iemand daar een

Honderden planten, her en der verspreid, gezien met duizenden gele bloemen. En dan....
Foto's van de schrijver.

*Austrocylindropuntia
verschaffeltii* (Tafi del
Valle)

blikje van een frisdrank of iets dergelijks neergekieperd? De afstand tot de vlek schat ik op maximaal 200 meter. Ik doe er, omdat ik af en toe iets terug moet om de juiste plek weer in 't vizier te krijgen, pakweg 20 minuten over om bij de 'vlek' te komen. Maar ja, als er ook hier en daar een brok steen van een meter doorsnee ligt! Gelukkig blijkt het geen verpakkingsmateriaal van wat dan ook te zijn. Aan mijn voeten, of eigenlijk mijn onderbenen, staat daar de gezochte plant. Slechts één exemplaar, maar ik durf niet te klagen. Wat een schoonheid! Het eerste wat na een tijdje aanbiddelijk staren tot mij doordringt, is dat zoveel moois met geen pen valt te beschrijven. Dus dia's maken. Nu zal ik, omdat ik voor dit verslag geen pen maar een computer gebruik, toch trachten een beeld van de plant te schetsen. Men neme een *Lobivia formosa v. bruchii* (Br. & R.) Rausch, u misschien beter bekend onder de naam van Backeberg n.l. *Soehrensia bruchii*, en voorzie deze van de bedoorning van een *Trichoceus pasacana*. Als dit U niets zegt, probeer dan eens *Echinocactus grusonii* of wel schoonmoederstoel en maak elke doorn erop 6 tot 8 keer langer.

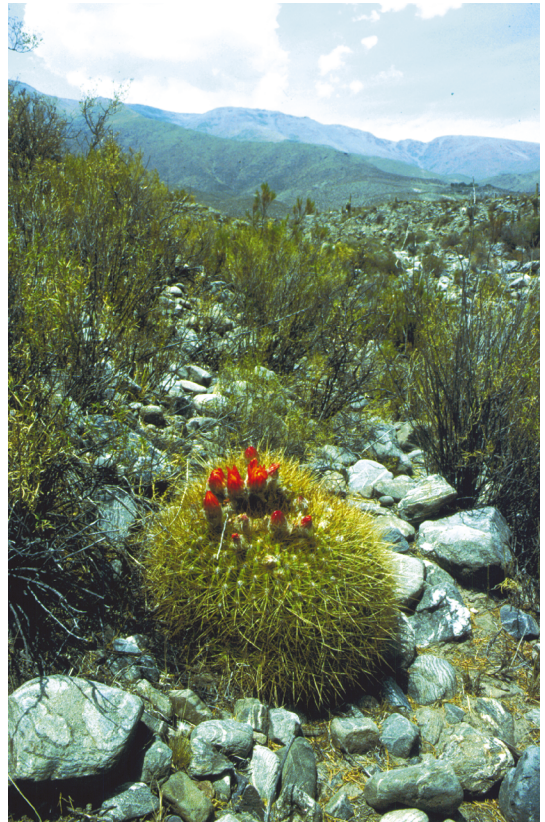
Als ik ben uitgefotografeerd, kijk ik of er zaailingen te ontdekken zijn. Nee dus.

Aangezien de plant waarschijnlijk voor de tweede dag bloeit, is er ook nog niets van een zaadbes te ontdekken. Dan maar de omgeving afzoeken naar andere exemplaren. Omdat die is bezaaid met stenen van de hiervoor genoemde afmetingen is dat een proces waarbij de nodige voorzichtigheid betracht moet worden en derhalve veel tijd vergt. Bovendien levert het niets op! Terug dus, want op ongeveer deze tijd moet de bus richting Amaicha komen. Dat blijkt knap gegokt te zijn. Op 't moment dat ik nog zo'n 100 m van de weg ben hoor ik een claxon en zie verlichting knipperen. Als ik opkijk zie ik nog net de chauffeur, die mij intussen al wat keren heeft vervoerd, vriendelijk naar mij zwaaien. Naar het dorp is het ergens tussen de 15 en 20 km lopen, een tocht waarvan ik toch maar begin, omdat ik niet weet of er nog een bus komt. Bovendien dreigt er als zo vaak regen of onweer, waarvan overigens meestal niets terecht komt.

Onderweg blijkt gelukkig veel te zien, van fraai bloeiende planten uit wat tegenwoordig allemaal opuntia moet heten, via ongebladerde struikjes met gele pijpvormige bloempjes, waaraan een flink aantal kolibries nectar trachten te onfutselen, tot een sterrenkundig observa-

torium. Waar een gemiste bus al niet goed voor is. Op 7 km van mijn doel ligt een gehucht van 5, volgens mij toevallig geplaatste, huizen. Een paar bejaarde bewoners beginnen weer tegen mij, vreemdeling, te praten. Waar ik vandaan kom, wat ik hier doe, waar ik vandaag ben geweest, of ik daar nu lopend vandaan kom, waar ik naar toe ga, of ik dat ook nog lopend wil doen en of ik wel weet hoe ver dat is? Dan wordt mij een kortere weg binnendoor gewezen in de trant van bij de derde boom links en dan bij het tweede huis weer rechts enz., wat 2 km zou schelen. Voor het advies heb ik ze uiteraard hartelijk bedankt, maar toen bij de eerste boom al bleek dat ze me niet meer konden zien, heb ik het toch maar niet opgevolgd. Een goede beslissing, want 3 km voor het dorp kwam alsnog de volgende bus! Onwrenen of regenen heeft het trouwens ook niet gedaan.

Overmand door trots, omdat ik in tweede instantie toch 'amaichensis' had gevonden en dat me dat eigenlijk "maar" een week tijd had gekost, besluit ik mezelf op een uitje te trakteren, ook al omdat je zover van huis toch niet elk toeristisch gedrag achterwege kunt laten. Niet zo gek ver van waar ik nu ben liggen de Ruinas de Quilmes, vanwaar de Indiaanse bevolking die deze streek bewoonde, zich 130 jaar verzette tegen de Conquistadores. De bus brengt mij tot op slechts 5 km van daar. Dan is het weer lopen geblazen, omdat de hoop op een lift van gemobiliseerde bezoekers vergeefs blijkt. Toch is het de moeite weer waard. Na iets koels te hebben gedronken, waarbij ondertussen weer de bekende vragen moeten worden beantwoord, wordt mij een privé-gids toegewezen, die ook wel bloeiende cactussen zal laten zien. Nu ben ik wantrouwend ingesteld tegen dit soort lieden, die steeds weer kans zien dat wantrouwen te voeden. Zo werd mij tijdens de rondleiding gewezen op een plaats waar men een 'tumba' had ontdekt. Eerst werd nadrukkelijk ge-

Lobivia formosa var. *amaichensis* n.p. (Amaicha del Valle)

vraagt of ik dat woord wel begreep. Ja, U beste lezer zult intussen wel doorgekregen hebben dat het hier om een graftombe gaat. Het feit dat deze binnenshuis was gelegen en niet op een van de drie begraafplaatsen bij de opgraving, betekende dat het om een belangrijke man ging. Vervolgens werd tot drie keer toe gevraagd of ik het had begrepen. Dat had ik. Slechts het feit dat mijn kennis van het Spaans dat nog belette weerhield mij ervan te vragen hoe ze zo stellig wisten dat het om een man ging en of er geen andere oorzaken waren voor het in huis begraven. De bloeiende cactussen bleken alleen te bestaan uit *Trichocereus pasacana*, waarvan een exemplaar gelukkig een wat laag plaatsje naast een in etappes te beklimmen muurtje had gevonden. Dat bood eindelijk de kans om een bloem van bovenaf te fo-

tograferen.

Vol trots werd mij daarna het net geopende hotel getoond. En trots mochten ze zijn! Kamers en meubilair van een kwaliteit en uiterlijk zoals hier, was ik in geen Argentijns hotel tegengekomen. De ontvangstruimte had een lambrisering van, jawel, planken gezaagd uit *Trichocereus pasacana*. Wat er voor een kamer werd gevraagd vond ik minder mooi: 60 peso's per overnachting door 1 kamergebruiker, 70 peso's voor 2, is het 4- à 5-voudige van wat een simpel plattelandshotel rekent. Als U dan ook nog bedenkt dat 1 peso = 1 \$U.S., snapt u wel dat ik er geen gebruik van heb gemaakt, hoewel dit een vrijwel ideale basis zou moeten zijn om te gaan zoeken naar *Lobivia formosa* v. *kieslingii* (Rausch) Rausch. Wanneer ik aanstalten maak om weer te vertrekken, wordt mij gevraagd naar welke plaats ik ga. Als ik antwoord: Amaicha, hoor ik dat getracht zal worden mij mee te laten reizen met een toevallig aanwezige bus met bezoekers. Dat blijkt te kunnen, waardoor ik even later blijf te zijn beland in een schoolreisje! Onderweg deel ik, als vreemdeling, natuurlijk mee in de versnaperingen en wordt bovendien door de medepassagiers toegezongen. Eenmaal in Amaicha wordt bovendien van de route afgeweken om mij voor het hotel af te zetten. Dat je als vutter zoiets nog mag meemaken! Omdat ik hier nu wel genoeg beleefd heb, ga ik de volgende dag maar naar het volgende doel, Cafayate. Aangezien ik hier in de naaste omgeving geen cactussen vind, zelfs geen opuntia, besluit ik maar verder te gaan, na wat herinneringen en cadeautjes te hebben gekocht. Het grote aanbod wat je hier tegenkomt maakt dat niet eenvoudig. Mijn eerste opwelling, aardewerk spullen, laat ik varen als ik de omvang ervan tot me door laat dringen en me herinner hoe bagage in een vliegtuig wordt geladen. Nadat ik een plaatsbewijs heb gekocht om de volgende dag naar Salta te reizen, ga ik mijn aankopen naar

het hotel brengen. Bij binnenkomst word ik door de vrouw van de eigenaar in 't Engels aangesproken. De bekende vragen (waar vandaan, waarom enz.) worden gesteld. Als bij het beantwoorden het woord cactus valt, vraagt zij of ik Dietrich Herzog ken. Die naam is mij wel bekend, de persoon die erbij hoort niet. Vervolgens wordt een telefoontje gepleegd, waarbij wordt geregeld dat ik de volgende ochtend door hem word afgehaald. Daarna wordt een briefje voor de busondernemer geschreven, waarna het uitstellen van mijn vertrek naar Salta met een dag ook zo is geregeld.

Als ik de volgende ochtend bij Herzog ben en zijn verzameling bekijk wordt ik, zoals bij mij gebruikelijk, zo overdonderd door wat ik zie, dat er het eerste uur bijna geen woord over mijn lippen komt. Gelukkig lijkt mijn gastheer dat niet als beledigend op te vatten en vertelt rustig zijn verhaal. Wanneer ik een beetje los kom, vraag ik hem of hij in 't bezit is van *Lobivia grandiflora* v. *herzogii* Rausch. Tot mijn verbazing is 't antwoord nee, bovendien vindt hij dat niet erg omdat het volgens hem toch maar om een hybride gaat. En dat, terwijl deze plant toch naar hem is vernoemd. Behalve zeer veel lobivia's en rebutia's heeft hij ook veel parodia's verzameld, waaronder het hele complex rondom *Parodia maassii*. Een schitterend ogende groep planten, maar mijn kennis van dit geslacht is zo klein dat ik de verschillen niet zie. Wie trouwens verwacht dat in Cafayate, waar blijkens een boven de toegangsweg hangend bord de zon woont, cactussen in de open lucht worden gekweekt, heeft het, net als ik, mis. Ook klaagt hij over het feit dat een bepaalde parodia-species niet wil bloeien. Die is gevonden in een nauwe kloof, precies aan de kant waar geen zonlicht komt. Het volgend jaar zet hij ze op mijn aanraden maar eens onder het tablet.

Wordt vervolgd
Karveel 12-26, 8231 AS Lelystad

WAT IS MATUCANA GRANDIFLORA?

Rob Bregman

In de lange serie over het geslacht *Matucana*, gepubliceerd in *Succulenta* tussen 1986 en 1990 en in 1996 in boekvorm, is een aantal planten met ongeldige namen provisorisch gerangschikt onder wél geldig beschreven soorten. In een aantal gevallen moesten wij daarbij vermelden dat er nog te weinig over de betrokken planten bekend was en dat onze classificatie in de toekomst nog wel eens zou kunnen veranderen.

We zijn inmiddels enige jaren verder en daardoor is er over een aantal planten wat meer informatie beschikbaar: zaailingen van toen zijn nu bloeibare planten. Soms echter roepen nieuwe gegevens even zovele nieuwe vragen op en zijn we dus eigenlijk geen steek verder gekomen. Dat is onder andere het geval met *Matucana grandiflora*.

Deze "soort" hebben wij destijds voorlopig ondergebracht bij *Matucana aurantiaca*. Voorlopig, omdat we de bloem niet kenden. Verwantschap met *M. intertexta* werd waarschijnlijk geacht, gezien de kleine afstand tussen de natuurlijke groeiplaatsen en de gelijkenis in plantenlichaam. Nu we een aantal planten in bloei hebben gekregen, is deze kwestie (paradoxaal genoeg) er niet duidelijker op geworden. Dit stukje is dan ook tevens een oproep aan andere liefhebbers die mogelijk over andere gegevens beschikken en mij verder kunnen helpen.

Overigens bleken de *grandiflora*-bloemen naar *Matucana*-maatstaven niet uitzonderlijk groot te zijn, eerder aan de kleine kant zelfs, dus waarom Knize deze naam heeft gekozen, is mij vooralsnog niet duidelijk. Maar dit terzijde.

De naam *Matucana grandiflora* (niet te verwarren met *Matucana haynei* var. *grandiflora*!) is afkomstig uit de catalo-

gus van de handelaar Karl Knize in Lima, Peru. De meeste zaden en planten met die naam zijn ook door hem verspreid. Onder nummer KK 576 vinden we in die catalogus naast *Matucana grandiflora* zelfs een variëteit *albispina*. Twee planten met hetzelfde veldnummer dus en hoogstwaarschijnlijk behorend tot dezelfde populatie. Niks variëteit dus. Voor beiden werd ook dezelfde vindplaats vermeld, namelijk Balsas (N.Peru), op 1200-1500 m hoogte. De planten zijn nooit officieel beschreven; de namen zijn dus ongeldig. De vindplaats Balsas, een dorp gelegen

Matucana grandiflora, Ritter-import (?) van onbekende herkomst.
Foto's van de schrijver, tenzij anders is aangegeven.

aan de rivier de Marañon, is op zich al reden voor nader onderzoek. *M. aurantiaca* is namelijk van die plek niet bekend. Ook groeit deze soort bij mijn weten niet beneden de 2000 m. *M. intertexta* is ook nooit bij Balsas gevonden, wel komt deze soort wat zuidelijker langs de Rio Marañon (bij de monding van de zijrivier Rio Crisnejas) op dezelfde hoogte als *M. grandiflora* voor. Andere Matucana-soorten die ooit bij Balsas zijn gevonden, zijn *M. formosa*, *M. myriacantha* en *M. weberbaueri*, maar die hebben (althans op soortniveau) niets met *M. grandiflora* te maken.

Ik ben nu in het bezit van 3 verschillende typen planten die allemaal het label *Matucana grandiflora* dragen. De eerste betreft een importplant van Ritter (dat staat althans op het label) met helaas onbekende vindplaats uit de verzameling van Peter Melis (Foto 1). Daar begint het eerste probleem al, want in Ritter's werk 'Kakteen in Südamerika' zal men *M. grandiflora* vergeefs zoeken. De plant is nu ongeveer een decimeter breed, heeft een donkergroene epidermis zoals *M. ritteri* die heeft en begon de afgelopen zomer aan de basis stekken te maken. Deze plant zou voor een zwak bedoornde *M. aurantiaca* kunnen doorgaan maar de bloem is m.i. daarvoor te afwijkend. Deze is oranje, vrij klein en slank: de lengte is nog geen 6 cm. De bloembuis is slechts 5 mm dik, geheel rood en zwak behaard. Deze bloemkenmerken passen m.i. meer bij *M. intertexta* dan bij *M. aurantiaca*.

Aardig om te vermelden is dat deze plant twee jaar geleden bij mij voor het eerst knoppen vormde en uitgerekend tijdens een korte vakantie naar Zuid Limburg wenste te gaan bloeien! Er zat dus niets anders op dan de plant maar in de auto mee te nemen, netjes verpakt in een kartonnen doosje achter de voorste zitplaats. Dat veroorzaakte nogal wat hilariteit bij mij thuis, want, zo werd mij naar het hoofd geslingerd, wie neemt er nu een

cactus mee op vakantie? De moeite was gelukkig niet tevergeefs, want bij kasteel Schaloen in de buurt van Valkenburg vond ik een mooi plekje om de plant bloeiend te fotograferen. Zo kon ik een foto van deze plant ook nog in het boek over het geslacht Matucana opnemen (afbeelding 32 naast blz. 69). Gevolg was wel dat de bloem niet bestoven kon worden en er dus geen zaden bestudeerd konden worden. Een jaar later kon dat wel, niet omdat ik geen voorjaarsvakantie had geboekt maar omdat de plant (door de strenge winter?) 2 weken later bloeide dan het jaar ervoor. De zaden bleken van het aurantiacatype te zijn, met de voor deze groep karakteristieke kratervormig uitstekende micropyle.

Het tweede type is *M. grandiflora* var. *albispina* KK 576, gekweekt uit zaadvan Knize (Foto 2). Op het eerste gezicht zijn het typische *intertexta*'s, met het grasgroene plantenlichaam en de korte, gebogen, witte doorns. Ook de feloranje bloemkleur doet sterk aan *M. intertexta* denken, alleen de vorm is anders. De bloem is namelijk volkomen symmetrisch (actinomorfe), alle bloemblaadjes zijn radiaal uitgespreid. Toch schijnen ook bij *M. intertexta* zulke symmetrische bloemen voor te komen [zie de foto bij het artikel van Alfred Lau (1995)]. De zaden behoren daarentegen weer tot het aurantiaca-type.

Een plant die hier veel op lijkt, is *Matucana roseiflora* KK 1767 (Foto 3), ook al een ongeldige Knize-naam. De gefotografeerde plant is in het bezit van mijn Engelse vriend en Matucana-kenner Maurice Williams. Als vindplaats van deze plant wordt door Knize opgegeven "Rio Crisnejas, Marañon, 1300 m". In dit gebied komt *M. intertexta* wél voor. Gezien ook de overeenkomst in plantenlichaam en bloem is *M. roseiflora* dan ook vrijwel zeker een vorm van *M. intertexta*. Ook de zaden zijn nagenoeg identiek aan die van *M. intertexta*. Voor

Matucana grandiflora var.
albispina KK 576.

M. roseiflora lijken de systematische problemen dus opgelost. Het enige raadsel dat bij deze plant overblijft, is zijn naam: *roseiflora* betekent “met roze bloemen” en dat klopt dus niet. In zijn catalogus geeft Knize de bloemkleur als ‘rosa-weiss’ op. Heeft Knize planten en/of zaden verwisseld, wie zal het zeggen? Wat jammer toch dat Knize niet wat zorgvuldiger te werk is gegaan!

Een aantal jaren geleden, tijdens een excursie van de Kring Amsterdam naar de kwekerij de Herdt, viel mijn oog op een

groepje zeer sterk spruitende planten onder de naam *Matucana polzii* (Foto 4), maar ze zagen er toch anders uit dan de *polzii*'s die ik kende. *M. polzii* spruit namelijk ook op de jonge areolen en bij deze planten zaten de stekken alleen aan de onderzijde. Bovendien was de bedoorning anders. Bij navraag vertelde de heer de Herdt mij dat de planten waren opgekweekt uit zaad van *Matucana grandiflora* afkomstig van Knize. Dat verklaarde veel en ondanks deze vorm van klantenmisleiding kocht ik toch 2

Matucana roseiflora KK
1767.
Foto M. Williams

exemplaren. De reden waarom de Herdt "Matucana polzii" op het label schreef, zal wel gelegen zijn in het feit dat *M. polzii* kort daarvoor als nieuwe soort was beschreven. Hoe dan ook, deze planten wijken van de andere grandiflora-typen af door extreme stekvorming. De planten hebben vreemd genoeg nog steeds niet gebloeid; wellicht moeten ook hier de stekken verwijderd worden om de bloei te stimuleren. Bloem en zaad zijn dus van deze grandiflora-vorm vooralsnog onbekend.

Samenvattend kan gesteld worden dat de planten met de naam *Matucana grandiflora* een heterogeen gezelschap vormen, die daardoor moeilijk onder één noemer (lees: één soort) gebracht kunnen worden. Alle besproken planten hebben kenmerken van zowel *M. aurantiaca* als *M. intertexta*, de één wat meer van de eerste, de ander wat meer van de tweede. Ook de vindplaatsen duiden op een positie tussen genoemde twee soorten in. In zo'n geval zijn er een aantal mogelijkheden:

een nieuwe soort *Matucana grandiflora* beschrijven

2. alle grandiflora-vormen bij *M. aurantiaca* onderbrengen

3. alle grandiflora-vormen bij *M.*

intertexta onderbrengen

4. een deel van de grandiflora-vormen bij *M. aurantiaca* en een deel bij *M. intertexta* onderbrengen.

Mogelijkheid 1 zal weerstand oproepen vanwege de (te) grote overlap met *M. aurantiaca* en *M. intertexta*. Mogelijkheden 2 en 3 liggen meer voor de hand maar dat vereist een andere diagnose van de betreffende soorten. Bovendien zijn daarvoor - en dat geldt vooral voor mogelijkheid 4 - meer gegevens nodig, die voor een groot deel alleen door veldstudie kunnen worden verkregen. Dan kan misschien ook duidelijk worden of *M. grandiflora* een hybride is van *M. aurantiaca* en *M. intertexta*, dan wel een natuurlijke verzameling van overgangsvormen.

Eindconclusie: we zijn weer bij AF.

Literatuur

Bregman, R. 1996. The genus *Matucana*.

Balkema, Rotterdam.

Lau, A.B. 1995. Een brief. *Succulenta* 74 (1): 45-47.

Hector Petersenstraat 71112 LJ Diemen

Matucana grandiflora, verkocht als *M. polzii* door de Herdt.

HET GESLACHT THELOCACTUS

17. DE NIEUWSTE ONTWIKKELINGEN, DEEL 2.

Wim Alsemgeest, Rob Bregman en Rikus van Veldhuisen.

In deel vier van deze serie artikelen over het geslacht *Thelocactus* hebben we het gehad over de 'Huizache'-vorm van *T. tulensis*, dit is de *T. tulensis* met gele bloemen. Inmiddels zijn van deze vorm weer een aantal namen in omloop gekomen. Dit zijn: *Thelocactus tulensis* var. *hincadensis* n. prov. en *Thelocactus spec. Bustamante*. Deze laatste vorm groeit in de staat Tamaulipas bij het plaatsje Bustamante. Uit diverse bronnen kwamen berichten binnen dat dit een zeer woestbedoornde vorm is. Nu blijkt dat wij een paar jaar geleden al in bezit kwamen van deze vorm, die verspreid is door Cock Grootscholten, de heer Lausser uit Duitsland en de Tsjech Pavel Pavlicek. Deze laatste gaf de vorm het veldnummer PV 247. Wij herinneren ons echter ook dat vele jaren geleden op de Goudse Cactusbeurs een *thelocactus* in omloop kwam met de naam *Thelocactus spec. Noord Mexico*. Zo ver ik nog weet, kwamen de planten en of zaden via Leo van der Hoeven in omloop. In Oostenrijk is deze vorm bekend sinds 1988. Opmerkelijk is ook het verhaal dat de heer Lausser zich verbaasde dat deze vorm al enkele jaren in massa gekweekt wordt in het Westland, dat kon gewoon niet! In onze verzamelingen blijft van de woeste bedoorning waarover wordt verteld helaas niet veel over. Toch is ze wel te onderscheiden door haar heldergroene lichaamskleur en de tweekleurige bedoorning, witte randoorns en zwarte middendoorns (zie foto 1). Bij ons heeft deze vorm nog niet gebloeid maar we verwachten ook hier gele bloemen.

De nog langer bekende vorm die meer

zuidwestelijk voorkomt in de omgeving van Huizache in de staat San-Luis-Potosi wijkt af door een donkerder groene kleur van het plantenlichaam en naar roestbruin verkleurende doorns. Dit is op de afbeelding bij deel vier van deze serie ook goed te zien. In lichaamsbouw is er nauwelijks verschil. Wij hebben vernomen, dat deze beide vormen binnenkort als één nieuwe soort beschreven worden.

Thelocactus spec. HO 809.

In 1991 verscheen in KuaS een artikel over de kennis van het verwantschaps-

Thelocactus spec. bustamante.
Foto's van de schrijver

Thelocactus spec. HO 809

Thelocactus spec. HO 809

complex van *T. rinconensis*. In deze bijdrage maken de auteurs A. Lux, J. Verduzco en M. Zacher gewag van een vondst uit het zuiden van Nuevo Leon. De betreffende planten zijn volgens de auteurs verwant met *T. rinconensis* en waarschijnlijk een nieuwe soort. Ook P. Panarotto bericht over deze planten in het Italiaanse tijdschrift 'Piante Grasse' in

1996. Hij spreekt hier wel over twee verschillende vormen. De eerste, PAN 266, bloeit bijna wit en vormt grote planten, met veel koppen. De tweede vorm, PAN 266B, blijft enkel en valt op door de enorme goudkleurige bedoorning. Wij willen u met nadruk naar dit artikel verwijzen vanwege de zéér sprekende foto's.

Gedurende enkele jaren heeft de firma Köhres uit Duitsland *Thelocactus spec. HO 809* in haar zaadlijst gevoerd. Zaailingen hieruit leken veel op *T. riconensis*, echter zelfs al bij de jonge zaailingen viel de woeste goudkleurige bedoorning op. Daar HO een afkorting is voor de veldnummers van Anton Hofer is contact met hem opgenomen om de identiteit van zijn vondst te achterhalen. Naar zijn mening handelt het hier om één en hetzelfde taxon, mogelijk een nieuwe soort, maar zeker verwant met *T. riconensis*. De heer Hofer heeft deze planten op vier verschillende plaatsen aangetroffen, maar steeds in het zuiden van de staat Nuevo Leon. De bijbehorende veldnummers zijn: HO-0455, HO-0809, HO-1016 en HO-1091. Op slechts één van de vindplaatsen, HO-0809, groeit de spruitende vorm. Alle planten bloeien wit tot zacht roze. De planten vormen een dikke waslaag op de

epidermis, waardoor de planten wat weg hebben van een copiapoa. Ook in cultuur is dit bij zaailingen al te zien. We moeten afwachten wat het zal worden; een nieuwe soort, een variëteit, of misschien zelfs wel twee variëteiten. Hierbij plaatsen wij een dia van de HO 809 verkregen van de heer Haas uit Duitsland en een standplaatsopname gemaakt door de heer Hofer.

Thelocactus spec. HO 809

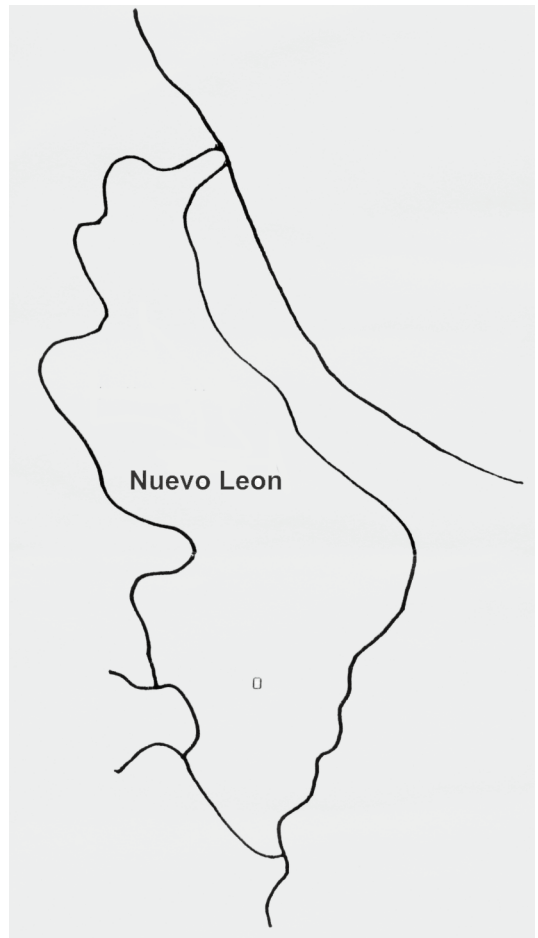
Wij zijn ervan overtuigd dat er tussen het moment dat deze regels geschreven worden en het moment van publicatie alweer zaken achterhaald zullen zijn en nieuwe ontdekkingen gedaan zijn. Kennis is nu eenmaal geen vaststaand feit, maar een ontwikkelingsproces. Wij hopen dat u aan deze serie artikelen net zo veel plezier hebt beleefd als wij aan het schrijven ervan.

Er volgt nog slechts één laatste aflevering met alle veldnummers en een sleutel, daarna zullen we, als er iets nieuws te melden valt, u weer op de hoogte brengen.

Literatuur:

- Lux, A., Verduzco, J., Zachar, M., Zur Kenntnis der Verwandtschaftskreise von *Thelocactus rinconensis* (Poselger) Britton & Rose, KuaS 42(11) 1991.
 Panarotto, P., Qualche cosa de nuovo, Pianta grasse, Vol. XVI, No.2, 1996.

0 = Vindplaats van *Thelocactus spec. aff. Rinconensis*
 corr. adres
 Stadhouderslaan 3, 3417 TT Montfoort.

ARGENTIJNSE OPUNTIA'S:

ONBEKEND EN ONBEMIND

J. Lambert, ir. A.I.Gx.

Na een eerste contributie over minder bekende Argentijnse opuntia's (Lambert, J., 1993) meen ik deze thans te kunnen aanvullen met een paar merkwaardige planten, die we sedertdien meer in detail konden bestuderen. In de eerste plaats gaat het om *O. erectoclada*, een soort afkomstig uit de Cachipampa. Daar het verboden is zomaar planten uit de natuur mee te nemen, ben ik de heer Freminia (Frankrijk) zeer dankbaar dat hij enkele mooie cultuurexemplaren ter beschikking stelde. De soort behoort tot de groep der Airampoae, dat wil zeggen dat ze eerder laagblijvende, kruipende bosjes vormt. Merkwaardig zijn hier wel de rechtopstaande leden, die aanleiding waren voor de naam van de plant (*erectoclada* = met omhoog gerichte takken). In de cultuur zijn de segmenten lang en smal: 7-8 cm lang en slechts 22 mm breed. Volgens Backeberg zouden de segmenten bij wildplanten minder slank zijn. Langs de binnenkant verlopen ze min of meer recht,

terwijl de buitenkant meer bolrond is. De epidermis is groen en fijn gespikkeld; jonge scheuten zijn glanzend, oudere segmenten worden mat. De areolen zijn rond, 1-1,5 mm in diameter, bedekt met gelige glochiden. Jonge areolen zijn bedekt met een conisch dekblaadje, roodachtig tot kastanjebruin van kleur, ongeveer 1,5 mm groot en snel afvallend. Jonge areolen dragen 2 witte dorens van ongeveer 5 mm lang en zijn naar beneden gericht. Naderhand worden nog 1 tot 2 dorens bijgevormd en neemt de lengte (vooral van 1) toe tot 20 mm; het totale beeld wordt gecompleteerd met een tiental korte, bruine, naar boven gerichte doorrtjes.

De bloemen zijn de mooiste die ik ooit zag bij opuntia's. Ze staan midden op de segmenten (dus niet op de rand) en bereiken bij volle opening een hoogte van 45 mm en een diameter van 60 mm. Het vruchtbeginsel is 15 mm hoog en 12 mm breed, de kleur is lichtgroen. De areolen op het vruchtbeginsel zijn overeenkom-

Opuntia erectoclada
Bloem zijaanzicht.
Foto's van de schrijver

stig die van de segmenten, doch de dorens worden talrijker en langer tegen de bovenste rand van het pericarpellum. De buitenste bloembladen zijn schubachtig, smal lancetvormig, lichtgroen met karmijnkleurige rand. De overgangsbloembladen zijn breed lancetvormig, karmijn met brede lichtgroene middenstreep. De binnenste bloembladen zijn spatelvormig en getand, prachtig karmijnrood van kleur. De gevoelige meeldraden zijn karmijnrood met roomkleurige helmknoppen. De stijl is vuilwit, de donkergroene stempel heeft 11 lobben.

Ritter heeft deze soort in synonymie gesteld van *O. microdisca*; hier kan ik het niet mee eens zijn. De segmenten van *O. microdisca* zijn korter en minder afgeplat, de dorens zijn talrijker en langer. De bloem blijft, ook bij volle anthese, meer bekervormig in tegenstelling tot de sterk radvormige bloem van *O. erectoclada*. Misschien is de verwarring ontstaan door het waarnemen van slechts onvolledig geopende bloemen van *O. erectoclada*, die dan meer lijken op die van *O. microdisca*. Een laatste argument voor een aparte soort is wel dat *O. erectoclada* in de kas een gewillige bloeier is, terwijl *O. microdisca* onder onze cultuuromstandigheden het vertikt om ook maar een bloem te gaan ontwikkelen (volgens Backeberg wil ze ook aan de Middellandse Zeekust evenmin tot bloei komen).

Een tweede soort die ik hier onder de loep wil nemen, is *O. paraguayensis* K. Sch.. In Argentinië ontdekte Spegazzinii enkele jaren later planten in het berggebied ten zuiden van Buenos Aires en ebschreef deze als *O. bonaerensis*. Britton en Rose stelden de laatstgenoemde in synonymie met *O. paraguayensis*, die in 1899 door Schumann was gepubliceerd. Deze synonymisering is trouwens door Spegazzinii zonder meer aanvaard. Het

Opuntia erectoclada
onvolledig geopend bloem: vgl. met *O. microdisca*

moge duidelijk zijn dat deze soort een uitgestrekt verspreidingsgebied heeft, dat inderdaad van het zuidelijk deel van de provincie Buenos Aires tot ver in Paraguay reikt. Met zo'n verspreidingsgebied is het niet verwonderlijk dat er variaties optreden tussen de verschillende populaties. De variaties vormen evenwel een 'continuüm', waarmee het niet wenselijk is bepaalde variëteiten te onderscheiden.

De hier te geven beschrijving is gebaseerd op een populatie voorkomend in de Cuesta del Totoral, provincie Catamarca. De plant vormt sterk vertakte struiken, die 1 a 2 meter hoog kunnen worden. De segmenten zijn lichtgroen, langwerpig, 15-20 cm bij 5-8 cm; rond de areolen is de kleur wat donkerder. De basale segmenten ('stammen') zijn weinig afgeplat tot sub-cilindrisch. De areolen zijn geelachtig wit, eivormig, 5 bij 3,5 mm.

Opuntia paraguayensis
Bloem in cultuur

Dorens ontbreken in het begin volledig en verschijnen pas op oudere segmenten, a rato van 1 doren per areool. Ze zijn wit overgaand in grijsig en worden tot 5 cm lang.

In tegenstelling tot de voorgaande soort zijn de bloemen ingeplant op de rand van de segmenten en wel in het bovenste gedeelte van het laatste segment. Ze zijn 75 mm lang en 45 mm breed. Het vruchtbeginsel is 45 mm lang, lichtgroen, met ronde areolen van 2-3 mm diameter, bekleed met witte wol en bezet met een boog bruinachtig rode glochiden. De buitenste bloembladen zijn spatelvormig, groenachtig geel met een brede, baksteenrode middenstreep. De overgangsbloembladen hebben dezelfde kleur, maar zijn iets langer (tot 30 mm), spatelvormig en getand. De binnenste bloembladen zijn iets smaller, goudgeel met wat lichtere middenstreep. De keel is groenachtig. De meeldraden zijn niet gevoelig, wit, evenals de helmknoppen. Ook de stijl is wit, verdikt en 18 mm lang; de stempel is groenachtig wit en draagt 7 stempellobben van 6 mm lengte.

Sommige auteurs menen in deze soort slechts een vorm van *O. vulgaris* te moeten zien. Ofschoon de beide soorten nauw

verwant zijn, bestaan er voldoende kenmerken om ze separaat te houden. Dit zijn ondermeer de meer langwerpige segmenten, de verschillende kleur van de buitenste en overgangsbloembladen, de niet-gevoelige meeldraden en de sterker ontwikkelde bosjes glochiden aan de areolen van de vruchten.

Literatuur:

- Backeberg, C. (1958), *Die Cactaceae I*, p. 439-440, fig. 456-458
 Lambert, J. (1993), *Succulenta* 72(4), 163-170
 Ritter, F. (1980), *Kakteen in Südamerika* p. 408-409
 Schumann, K. (1899), *MfK IX*, p. 149
 Spegazzinii, C. (1901), *Contr. Fl. Tandil*, p. 18-19
 Spegazzinii, C. (1925), *Nuevas Notas Cactologicas*, p. 93-94

Passendalestraat 84, B 8980 Passendale

SUCCULENTENNIEUWTJES

Ton Pullen

We beginnen deze aflevering met **Aloë**, het tijdschrift van de Succulent Society of South-Africa [34 - 1&2, 1997]. Het bevat deze keer nogal wat nieuwbeschrijvingen: *Argyroderma theartii* van de Knervlakte wordt voorgesteld door E. van Jaarsveld. *Plectranthus venteri* van Jaarsv. & Hankey is een nieuwe vertegenwoordiger van de Lipbloemenfamilie uit de Northern Province, zoals dat deel van Zuid-afrika tegenwoordig heet. Pierce & Gerbaulet publiceren twee nieuwe soorten uit het geslacht *Brownanthus*: *Brownanthus neglectus* en *B. pseudoschlichtianus*, terwijl *Brownanthus nucifer* (Ihlenf. & Bittrich) Pierce & Gerbaulet de nieuwe naam is voor *Pseudobrownanthus nucifer* Ihlenf. & Bittrich.

Tenslotte de nieuwbeschrijving van *Anacampseros prominens* G. Williamson uit Richtersveld. Deze auteur wijzigt tevens de naam *Avonia mallei* in *Anacampseros mallei*.

Afgezien van deze rijke oogst aan nieuwe soorten bevat dit nummer nog een aantal andere interessante artikelen. Bruce Bayer schrijft over *Haworthia*, G. Marx over de recent beschreven *Haworthia venusta* en G. Williamson over de endemische *Pelargonium tripalmatum*.

Een bijdrage van Steve Hammer handelt over de vormenrijkdom bij *Conophytum subfenestratum*.

De langste bijdrage - alweer van G. Williamson - handelt over *Tylecodon similis*. Dezelfde auteur schrijft ook over de Richtersveld-expeditie in 1995.

K. Esler & G. Salcher deden een studie naar de ontkieming van zaden bij *Sceletium tortuosum* terwijl P. Phillipson zich onledig houdt met de *Didiereaceae*. Bayer was op zoek naar de typevindplaats van *Haworthia heidelbergensis*.

In het Tsjechische blad '**Kaktusy**' [13 - 3, 1997] beschrijven Riha & Tabasco een nieuwe ondersoort en vorm onder de naam *Echinocactus grandis* ssp. *polycormus* forma *fenellis*. Hochstaetter schrijft over een nieuwe *Pediocactus nigrispinus* ssp. *puebloensis*. Verder artikelen van Slaba over *Copiapoa calderana*, Sedivy over *Coryphantha tripugionacantha*, Klikar over *Pyrrhocactus odoriflorus* en *Acanthocalycium aurantiacum*, Gratias over *Alluaudia procera*, Pedro & Riha over *Strombocactus* en Hajek over *Sclerocactus polyancistrus*.

Het Amerikaanse '**Cactus and Succulent Journal**' [69 - 4, juli/aug. 1997] is vrijwel geheel gewijd aan het geslacht *Mammillaria*. Algemene liefhebbersartikelen van Maddams en Pilbeam, een studie van Fitz-Maurice over de recent beschreven *M. tezontle*, kritische beschouwingen over *M. sartorii* en *M. eriacantha* en een nieuwe soort, *Mammillaria amajacensis*, beschreven door C. Brachet & M. Lacoste. Verder nog een nieuwe *Conophytum*: *C. hammeri*, beschreven door G. Williamson & H.C. Kennedy en vernoemd naar de beste kenner van dit genus, Steven Hammer.

In het daaropvolgende nummer [69 - 5, sept./okt. 1997] beschrijven Lavranos & Rapanarivo een tweetal nieuwe *Pachypodium*-soorten, te weten *P. eburneum* en *P. bicolor*. In hetzelfde nummer wordt ook *Echeveria cante* als nieuwe soort beschreven door Ch. Glass & M. Mendoza-Garcia.

A.E. Arecas-Mallea beschrijft *Melocactus intortus* ssp. *domingensis* als nieuwe ondersoort.

In dit nummer verder een uitgebreide verhandeling over *Mammillaria crinita*, door het echtpaar Fitz-Maurice.

In het **'British Cactus & Succulent Journal'** [15 - 3, september 1997] publiceert H. Antesberger zijn waarnemingen aan *Melocactus*.

D. Dringham zoekt *Opuntia erinacea* var. *columbiana* op in haar natuurlijke habitat en bericht daarover. Ortega Varela & Ch. Glass berichten over een spectaculaire reddingsoperatie. Vanwege het in gebruik nemen van een grote stuwdam dreigde een grote hoeveelheid cactussen, waaronder de habitat van *Echinocactus grusonii*, onder water te komen staan. Een groot deel van de planten werd overgebracht werden naar droger oorden.

Chris Holland geeft een uitgebreid overzicht van cactusplanten, die volgens hem winterhard zijn. Een bijdrage van Graham Charles handelt over de *Soehrensia*'s van Argentinië. Priscilla Swartz bericht over de vorderingen bij de herintroductie van *Aloë suzannae* op Madagascar.

J. Arnold is op zoek geweest naar populaties van *Escobaria vivipara* in Arizona en bericht over zijn bevindingen.

Tenslotte wil ik nog wijzen op de introductie van een nieuwe hybride x*Graptoveria* 'Margarete Reppin'. Max Holmes uit Australië maakte deze kruising en publiceert daarover in het **'Cactus and Succulent Journal'** [21 - 2, sept. 1997], het blad van de Cactus & Succulent Society of New South Wales, Australië.

In Zuid-Afrika is gepubliceerd een **'List of Southern African Succulent Plants'**. Volgens de berichtgeving is dit een complete lijst van alle 4674 taxa uit 350 genera en 58 families van Zuid-afrikaanse succulente planten. Te bestellen bij Umdaus Press, P.O.-box 11059, 0028 Hatfield, RSA. De prijs bedraagt Rand 95,— of \$ 29,—.

Internoto [18 - 4, okt. 1997] bevat de nieuwbeschrijving van *Notocactus arachnitis* var. *minor forma darilhoensis*, van de hand van N. Gerloff.

Het Franstalige **'Succulentes'** [20 - 4, nov. 1997] besteed veel aandacht aan de Boliviaanse botanicus Martin Cardenas, onder meer met een lijst van soorten, die door hem beschreven of naar hem vernoemd zijn.

J.M. Solichon wijdt een uitgebreid artikel aan *Echinocereus*.

De bodemgesteldheid op de natuurlijke cactusgroeiplaatsen in Mexico is het onderwerp van een opstel door R.F. de Castillo.

'The Journal of the Mammillaria Society' [37 - 1, febr. 1997] bevat een kritische bespreking van Reppenhagen's *Mammillaria*-monografie, door

R.E. Stanley. In een serie bijdragen over *Coryphantha* brengt de auteur, S. Woolcock, een checklist van door hem erkende goede soorten.

M. Lowry bespreekt *Mammillaria*'s met een velnummer van Michel Lacoste [ML]. Deze bespreking wordt voortgezet in het volgende nummer van dit blad [37 - 2, mei 1997], evenals Stanley's kritische noten op Reppenhagen's visie.

R. Dicht houdt zich bezig met de synonymie van *Coryphantha poselgeriana* en

C. salm-dyckiana. Lowry zet zijn serie over *Mammillaria*'s met een ML-nummer voort in de volgende aflevering van deze periodiek [37 - 3, aug. 1997].

Stanley doet hetzelfde met zijn kritiek op Reppenhagen. Woolcock zet zijn besprekingen van *Coryphantha* voort.

In het Deense tijdschrift **'Kaktus'** brengt F. Süplie een nieuwe hybride van de paascactus: x*Rhipsalis* 'Red Bird'. Tevens korte artikelen over *Turbincarpus jauernigii* en *T. ysabelae* en een wat langere bijdrage over de cactusflora van het zuidwesten van de Verenigde Staten.

K.H. Prestlé brengt een artikel over de *Echinopsis*-soorten uit Zuid-Brazilië en Uruquay.

SUMMARIES

Translated by Paul Klaassen

Page 2

'May it be a little more' is the title of the editorial regarding the ongoing discussions about changes in Succulenta's articles of association.

Page 3

Kees Goorden writes about condensation in the hot house section of his greenhouse in an article entitled 'My experiences with ...' (mijn ervaring met...) Here he grows *Melocactus* and *Disco's*. After looking at the causes and consequences of condensation, he concludes that by heating to 12 °C and cooling, the problem disappears when the temperature is raised to 15 °C.

Page 4

Wim Alsemgeest traces the history of *Astrophytum asterias* since 1843. In 1843 *A. asterias* caused a sensation. Today, the (very white) heavily flecked cultivar 'Super Kabuto' is much in demand.

Page 9

There is a welcome return for Frank Süplie with an overview of the Genus *Rhipsalis*. He reports on taxonomic developments and cultivation and discusses the individual species.

Page 16

Euphorbia punicea is a remarkable plant. This stemsucculent is characterised by its simple cultivation needs, only requiring some warmth. The exceptionally nice flower (for a *Euphorbia*) provides Rik van Veldhuisen with the reason for this article.

Page 19

The regular feature 'One size too large...?' (een maatje te groot...?) by Ton Pullen seems to have been created specially for *Carnegiea gigantea*, as it is one of the largest cacti in the world. Ask a child to draw a cactus, and something resembling a saguaro is often the result. This cactus sets the scene for numerous wild-west movies.

Page 23

Jan Schouten writes in 'My collection, my pride and joy' about plants of approximately 50 or 60 years of age which need to be looked after with tender love and care and of which he can be justifiably proud.

Page 26

Jan Essers article 'And then...!' deals with the surprise when, on 6th August 1997, his wife discovered that the *Agave filifera* in his garden was coming into flower.

Page 30

This second trip of Arend van der Snee to Argentina means that he is now (almost) a veteran cactus explorer. The amazing story of a hobbyist who only uses public transport to reach habitats of his favourite plants. In this edition we publish the first episode.

Page 35

Plants found in cultivation under the invalid name *Matucana grandiflora* appear to be heterogenous in stem, flower and seed. Three different specimens in the author's collection are discussed. Their morphology as well as their geographic distribution suggest that the systematic position of *M. grandiflora* lies most probably between *M. aurantiaca* and *M. intertexta*. Another plant from the same area, *M. roseiflora*, belongs almost certainly under *M. intertexta*, although only one specimen was available. Readers are requested to provide additional information.

Page 39

In the penultimate part in their series on *Thelocactus* Wim Alsemgeest, Rob Bregman en Rikus van Veldhuisen deal with the latest developments in the Genus and focus in particular on *Thelocactus* sp. HO809.

Page 42

J Lambert follows up his article 'Less well known *Opuntias* from Argentina' from 1963 with Argentinean *Opuntias*: unknown and unloved' and discusses *Opuntia erectoclada* and

Page 45

Newsflash out of other magazines

SUCCULENTA

IS HET TIJDSCHRIFT VAN DE NEDERLANDS-
BELGISCHE VERENIGING VAN LIEFHEBBERS
VAN CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

INHOUD

Joop van Alten	Mag het ietje meer zijn	2
Kees Goorden	Mijn ervaring met 2. condensatie	3
Wim Alsemgeest	De geschiedenis van Astrophytum asterias	4
Rhipsalis	Frank Süplie	9
Rikus van Veldhuisen	Euphorbia punicea	16
Ton Pullen	Een maatje te groot...? 18. Carnegia gigantea	19
Jan Schouten	Mijn verzameling, mijn trots	23
Jan Essers	Agave filifera	26
Arend van der Snee	Cactussen zoeken voor (iets)gevorderden	30
Rob Bregman	Wat is Matucana grandiflora?	35
Wim Alsemgeest, Rob Bregman en Rikus Veldhuisen	Het geslacht Thelocactus 17. De nieuwste ontwikkelingen 2.	39
J. Lambert, ir. A.I.Gx	Argentijnse Opuntia's: onbekend en onbemind	42
Ton Pullen	Succulentennieuwtjes	45
	Summary	47

*Bij de voorplaat
Bloeiwijze van Agave filifera . Zie artikel op pag. 26
Foto: Jan Essers.*

COLOFON

[Http://www.succulenta.nl](http://www.succulenta.nl)
e-mail: info@succulenta.nl

Auteursrecht:

gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan na verkregen schriftelijke toestemming van auteur/illustrator, alsmede onder duidelijke bronvermelding.

Redactiesecretariaat:

p.a. Mevr. J.M. Smit-Reesink,
Prins Willem-Alexanderlaan 104,
6721 AE Bennekom.

Redactie:

J. van Alten, (hoofdredacteur)
C.A.L. Bercht
R. Bregman
J.J. de Morree
A.B. Pullen
B.J.M. Zonneveld

Lay-Out:

J. van Alten, (waarnemend)

Druk:

Drukkerij van Spijk, Venlo en
Antwerpen

Inlichtingen over lidmaatschap

en ontvangst van nummers;

adreswijzigingen aan:

Inquiries about membership

and receipt of issues; address

changes to:

D.H. Roozegaarde,
Banninkstr. 5, 7255
AT Hengelo (Gld.)
Tel. *31 (0)575-465270